

Projekt

z dnia 11 kwietnia 2024 r.

Zatwierdzony przez

UCHWAŁA NR

RADY POWIATU CIESZYŃSKIEGO

z dnia r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Cieszyńskim na lata 2024-2029”.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r., poz. 107) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 901, z późn. zm.) po przeprowadzeniu konsultacji zgodnie z uchwałą nr XXXII/277/13 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 23 kwietnia 2013r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji

Rada Powiatu Cieszyńskiego postanawia:

§ 1.

Uchwalić i przyjąć do realizacji „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Cieszyńskim na lata 2024-2029”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Cieszyńskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CIESZYŃSKIM

NA LATA 2024-2029

CIESZYN 2024

Spis treści

Nazwy i skróty	2
Wstęp	3
Rozdział 1. Metodyka przygotowania strategii rozwiązywania problemów społecznych	5
1. Aspekt formalno-prawny	5
2. Zasady opracowania Strategii	5
3. Kontekst prawny oraz spójność z dokumentami strategicznymi.....	6
Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej Powiatu Cieszyńskiego	9
1. Sytuacja geograficzno-demograficzna	9
2. Gospodarka	12
3. Edukacja	13
4. Ochrona zdrowia	21
5. Rynek pracy.....	25
Rozdział 3. Zasoby infrastrukturalne umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	35
1. Infrastruktura polityki społecznej	35
2. Wybrane instytucje w obszarze pomocy społecznej	37
3. Organizacje Pozarządowe	42
4. Cudzoziemcy	43
Rozdział 4. Diagnoza problemów społecznych na podstawie danych wtórnych	45
1. Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność.....	47
2. Ubóstwo	53
3. Bezrobocie.....	55
4. Opieka nad dzieckiem i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	56
5. Bezdomność	60
6. Przemoc domowa	62
7. Uzależnienia	71
8. Starzenie się społeczeństwa.....	73
Rozdział 5. Wyniki badań ankietowych	75
Rozdział 6. Analiza SWOT	75
Rozdział 7. Prognoza zmian	79
Rozdział 8. Wizja i misja rozwiązywania problemów społecznych	80
Rozdział 9. Cel główny oraz cele strategiczne i kierunki działań	81
Rozdział 10. Ramy finansowania, termin realizacji i monitoring Strategii	87
1. System zarządzania realizacją Strategii.....	87
2. Monitoring i wdrażanie	87
3. Finansowanie Strategii	89
Zakończenie	90
1. Spis tabel, rysunków i wykresów	91

Nazwy i skróty

CPR	Cieszyńskie Pogotowie Ratunkowe
CUS	Centrum Usług Społecznych
DPS	dom pomocy społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KFS	Krajowy Fundusz Szkoleniowy
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
NGO	Organizacja pozarządowa
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PDPS	Powiatowy dom pomocy społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POW	Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie
PPP	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
Sanepid	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
WTZ	Warsztat Terapii Zajęciowej

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jednym z podstawowych narzędzi realizowania lokalnej polityki społecznej. Polityka społeczna jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego w celu zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, wspierania rodziny, pobudzania aktywności społecznej, w tym poprzez promocję zatrudnienia oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu zdrowia publicznego.

Do zadań własnych powiatu zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej należy opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Poszukiwanie skutecznych możliwości rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, iż nie występują one pojedynczo, a powstanie jednego problemu powoduje ujawnienie szeregu innych. Dlatego też planując sposoby rozwiązywania problemów społecznych uwzględnić należy wielokierunkowe i kompleksowe programy oddziaływania zarówno na skutki, jak również na źródło problemów.

Spełnienie oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych, w tym zwłaszcza:

- **interwencyjnych** – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne;
- **asekuracyjnych** – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu;
- **kompensacyjnych** – niwelujących luki i deficyty;
- **partycypacyjnych** – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie powstawaniu takich sytuacji poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia i integracji osób i rodzin ze społeczeństwem.

Tylko zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny powoduje postęp cywilizacyjny, dlatego rozwój społeczny jest równie ważny jak ekonomiczny. Generalnie rozwiązywanie problemów społecznych ma służyć poprawie poziomu życia, integracji społecznej i zwiększeniu

bezpieczeństwa społecznego, czyli złagodzeniu napięcia i zminimalizowaniu negatywnych skutków przemian społeczno-gospodarczych.

Celem opracowania jest przedstawienie problemów społecznych jakie występują w naszym powiecie oraz podjęcie próby wskazania metod ich rozwiązania, zgodnie z możliwościami jakie wynikają z zadań nałożonych na samorząd powiatowy. Strategia ta jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów.

Rozdział 1. Metodyka przygotowania strategii rozwiązywania problemów społecznych

1. Aspekt formalno-prawny

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych wynika z art. 16b ust. 1 oraz art. 19 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. z 2023 poz. 901 z późn. zm.). Powyższy dokument zawiera diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań, a następnie monitorowanie realizacji opracowanego dokumentu.

Ustawa o pomocy społecznej art. 112 ust. 9 wskazuje koordynatora realizacji strategii, którym jest powiatowe centrum pomocy rodzinie.

2. Zasady opracowania Strategii

Prace nad Strategią rozpoczęły się we wrześniu 2023 roku. Zespół do spraw Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Cieszyńskim został powołany Zarządzeniem nr WO.120.52.2023 Starosty Cieszyńskiego z dnia 14 września 2023r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Cieszyńskim na lata 2024-2029. Zespół ma charakter interdyscyplinarny, co zapewnia szerokie spojrzenie na sytuację społeczną powiatu. Zespół pracował w formie spotkań, oraz konsultacji e-mail i telefonicznych. Zadaniem zespołu była ocena sytuacji społecznej w powiecie, analiza doświadczeń i współpracy z innymi instytucjami i organizacjami w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Niezwykle istotną częścią tworzenia strategii było opracowanie celów strategicznych i kierunków niezbędnych działań. Równie ważnym elementem procesu wypracowania niniejszego dokumentu było uwzględnienie odpowiedniego finansowania, ewaluacja oraz ustalenie sposobu monitorowania działań strategicznych. Następnie wyznaczono cele główne, cele operacyjne, wskaźniki realizacji celów oraz sposoby monitorowania działań strategicznych.

Diagnoza problemów społecznych została sporządzona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie, we współpracy z członkami zespołu oraz innymi instytucjami powiatowymi przy wykorzystaniu materiałów sprawozdawczych, obserwacji, analiz, wiedzy i kompetencji z zakresu polityki społecznej oraz przeprowadzonego badania ankietowego.

W związku z przeprowadzoną diagnozą sytuacji społecznej powiatu wymienione w strategii obszary, zostały uznane za kluczowe w budowaniu potencjału społecznego oraz profilaktyce i rozwiązywaniu problemów społecznych Powiatu Cieszyńskiego.

3. Kontekst prawny oraz spójność z dokumentami strategicznymi

Różnorodność problemów społecznych powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, aniżeli wyłącznie ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 poz. 901 z późn. zm.), mających istotny wpływ na konstrukcję niniejszego dokumentu i realizację zadań społecznych, w tym:

- ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2024, poz. 177),
- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2024, poz. 44),
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity: Dz. U. z 2022, poz. 2123 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021, poz. 1249 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity: Dz. U. z 2023, poz. 1939),
- ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2023, poz. 2151),
- ustawę z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2023, poz. 735 z późn.zm.),
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2023, poz. 571),
- ustawę z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2022, poz. 2241),
- ustawę z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2024, poz. 323).

Strategia została utworzona w oparciu i zgodnie z najważniejszymi celami w dziedzinie polityki społecznej określone w kluczowych dokumentach rozwojowych, regulujących działania w przedmiotowym zakresie na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Są to:

Strategia Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego

Domena strategiczna: Spójność społeczna,

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Cel strategiczny: województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca,

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego 2020-2030

Cele strategiczne:

- Aktywna polityka prorodzinna. Wspieranie właściwego funkcjonowaniu rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym.
- Rozwój warunków sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadr służb społecznych oraz instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Wzmocnienie instytucji, organizacji i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców regiony oraz skuteczność działań w tym obszarze. Organizowanie społeczności lokalnej.
- Wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczeniu usług społecznych.
- Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy domowej.

Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027 polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Priorytety:

- Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.
- Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkańców.
- Usługi społeczne dla osób niepełnosprawnych, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel: Wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Cel:

- wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.
- Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.
- Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.
- Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
- Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030

Cel: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce, w szczególności:

- w zakresie zwiększenia skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Strategia na Rzecz Osób Niepełnosprawnościami 2021 – 2030

Cel: włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie priorytetów:

- dostępność,
- edukacja,
- praca,
- warunki życia i ochrona socjalna oraz
- budowanie świadomości.

Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

Cel: Przygotowanie systemu realizacji usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w szczególności z uwagi na starszy wiek, niepełnosprawność, problemy z zakresu zdrowia psychicznego, bezdomność, w taki sposób, aby mogły bezpiecznie i niezależnie funkcjonować w swoim miejscu zamieszkania tak długo, jak tego chcą, a dzieciom i młodzieży pozbawionej opieki rodzicielskiej zapewnienie opieki w warunkach rodzinnych lub zbliżonych do rodzinnych.

Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej Powiatu Cieszyńskiego

1. Sytuacja geograficzno-demograficzna

Charakterystyka Powiatu Cieszyńskiego

Rysunek 1. Położenie powiatu cieszyńskiego na mapie Polski.

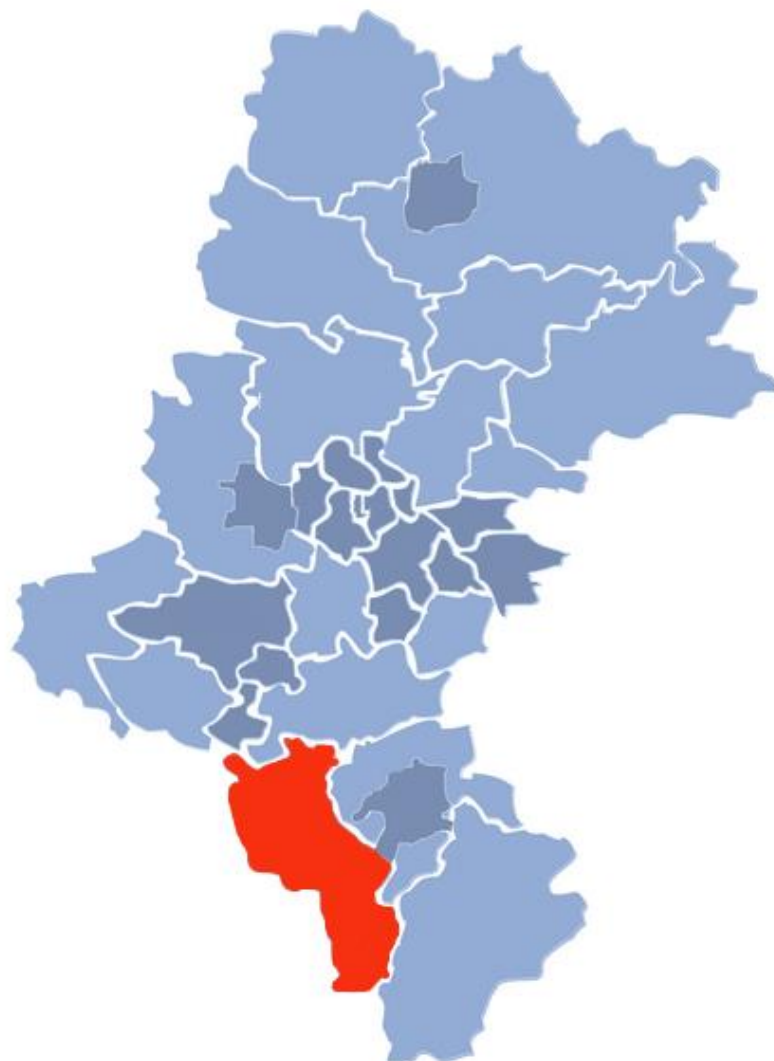
Źródło: <https://svs.stat.gov.pl/320/37/37>

Powiat cieszyński rozciąga się wzdłuż południowej granicy województwa śląskiego, a zarazem granic Polski, w znacznej mierze pokrywa się z obszarem Śląska Cieszyńskiego. Historyczną i jednocześnie administracyjną stolicą regionu jest Cieszyn – najstarsze miasto.

Specyficzne dla powiatu jest zróżnicowane ukształtowanie terenu i wynikająca z tego faktu różnorodność charakteru poszczególnych jego części. Na południowym wschodzie wznoszą się Beskidy z zalesionymi stokami, a im dalej na północ tym teren robi się coraz bardziej płaski, aby w końcu przeobrazić się w krajobraz nizinny obfitujący w liczne akweny wodne ze Zbiornikiem Goczałkowickim na północnej granicy powiatu.

Rysunek 2. Powiat Cieszyński na tle województwa śląskiego

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cieszynskie_w_województwie.png

Powiat cieszyński usytuowany jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego przy granicy z Czechami i Słowacją. Zajmuje powierzchnię 730 km².

W skład powiatu cieszyńskiego wchodzi gminy:

- Miejskie: Cieszyn, Ustroń, Wisła,
- Miejsko – wiejskie: Skoczów, Strumień,
- Wiejskie: Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Zebrzydowice.

Rysunek 3. Gminy powiatu cieszyńskiego

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Powiat_cieszy%C5%84ski_-_Mapa_podpisana.png

Wszystkie Gminy Powiatu należą do Euroregionu Śląsk Cieszyński, zarazem stanowiąc trzon tego euroregionu po stronie polskiej.

Powiat Cieszyński bezpośrednio sąsiaduje z 3 powiatami ziemskimi: pszczyńskim, bielskim i żywieckim oraz 2 miastami na prawach powiatu: Jastrzębiem – Zdrój, Bielskiem – Białą.

Położenie powiatu w paśmie Beskidu Śląskiego umożliwiło rozwinięcie bardzo dobrych warunków do wypoczynku, turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego. Dlatego też Gminy Brenna, Ustroń, Wisła, Istebna to turystyczne centra powiatu cieszyńskiego, w których dominują następujące formy turystyki kwalifikowanej: górską piesza, narciarska, rowerowa, konna.

Północne obszary powiatu obejmujące gminy Dębowiec, Hażlach, Strumień, Chybie, Zebrzydowice, zostały zdominowane przez rolnictwo, handel, hodowlę i gospodarkę wodną, jednakże położenie w urozmaiconym krajobrazie Pogórza Cieszyńskiego pozwala również na rozwój turystyki w tym rejonie.

Głównymi ośrodkami przemysłowo-handlowymi i kulturalnymi w Powiecie Cieszyńskim pozostają jednak jego największe miasta – Cieszyn, Skoczów, Wisła i Ustroń wraz

z ich rozbudowaną infrastrukturą zapewniającą rozwój turystycznego, ale także gospodarczy powiatu cieszyńskiego.

Przez powiat cieszyński przebiegają dwa ważne ciągi komunikacyjne: droga krajowa nr 81 Katowice – Skoczów – Wisła i międzynarodowa droga E 75 Katowice – Bielsko Biała – Cieszyn.

Demografia

Ludność Powiatu Cieszyńskiego, wg danych GUS¹, w 2022 roku wyniosła 175 579 osób, w tym 85 152 mężczyzn oraz 90 427 kobiet. Na wsi mieszka 98 437 osób, w miastach zaś 77 142. Na kilometr kwadratowy przypada 240 mieszkańców.

W 2022 roku zawarto 691 małżeństw, przeprowadzono 279 rozwodów.

Powiat posiada ujemny przyrost naturalny wynoszący -647, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -3,68 na 1000 mieszkańców i jest na poziomie niższym od średniej w województwie śląskim. W 2022 roku urodziło się 1 401 dzieci, w tym 684 dziewczynki i 717 chłopców.

Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów 0,68 i jest większy od średniej dla województwa oraz mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Struktura wiekowa społeczeństwa powiatu cieszyńskiego wskazuje na 57,7% udział osób w wieku produkcyjnym, 19,4% udział osób w wieku przedprodukcyjnym, oraz 22,9% udział osób w wieku poprodukcyjnym.

2. Gospodarka

Do podmiotów gospodarczych funkcjonujących w powiecie cieszyńskim należą zarówno osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorstwa. Podmioty te są zróżnicowane pod względem formy prawnej prowadzonej działalności gospodarczej. W powiecie cieszyńskim dominują podmioty, których działalność opiera się na handlu i usługach. Ważną grupę stanowią firmy usługowe zajmujące się naprawą pojazdów samochodowych, a także budownictwem. Natomiast najmniejszy odsetek stanowią podmioty działające w zakresie rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa.

Szczególną rolę w powiecie odgrywa branża wypoczynkowa i uzdrowiskowa bezpośrednio powiązana z gastronomią i hotelarstwem, które w znaczący sposób przeważa w gminach promujących rozwój turystyki. Gminy o takim charakterze dostosowują zakres prowadzonych usług do zmieniających się potrzeb konsumentów, m.in. poprzez dostosowywanie oferty kulturalnej, rekreacyjnej. Znaczący wpływ na gospodarkę powiatu

¹ GUS: Statystyczne Vademecum Samorządowca <https://svs.stat.gov.pl/320/33/217> [dostęp 07.03.2024 r.]

cieszyńskiego ma fakt, iż jest on powiatem graniczącym z Czechami i Słowacją co stymuluje jego rozwój, a także ma znaczenie z punktu widzenia wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy społeczno-gospodarczej.

Zgodnie z danymi GUS, w roku 2022 na terenie powiatu działało 21 879 podmiotów gospodarczych posiadających wpis do rejestru REGON, z czego 16 496 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Powiat cieszyński nie ma charakteru rolniczego, jednakże ponad połowa ludności powiatu mieszka na terenach wiejskich z tego też względu zajmuje się w nieznacznym stopniu uprawą i hodowlą. W 2022 roku miasta zamieszkiwało 77 142 mieszkańców, co stanowi 43,94% ludności zamieszkującej teren powiatu cieszyńskiego. Ważnym elementem rolnictwa na naszym terenie są obszary leśne, które zajmują ok. 37,7% powierzchni całego powiatu.

3. Edukacja

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie edukacji publicznej. Do zadań Powiatu należy zakładanie i prowadzenie publicznych szkół i placówek oświatowych oraz dotowanie szkół i placówek niepublicznych. Powiat Cieszyński jest organem prowadzącym dla 12 szkół i 5 placówek. Powiat prowadzi również szkołę podstawową specjalną oraz szkołę przysposabiającą do pracy, które wchodzi w skład Zespołu Placówek Szkolno- Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cieszynie. W sieci szkół znajdują się ponadto szkoły dla dorosłych.

Poniżej wykaz szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez powiat.

Szkoły Ponadpodstawowe:

- **I Liceum Ogólnokształcące im. A. Osuchowskiego w Cieszynie,**
43-400 Cieszyn, Plac J. Słowackiego 2;
- **II Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Cieszynie,**
43-400 Cieszyn, Plac Wolności 7 b;
- **Zespół Szkół im. W. Szybińskiego w Cieszynie,**
43-400 Cieszyn, ul. Kraszewskiego 11;
- **Zespół Szkół Technicznych im. płk. Gwidona Langerera w Cieszynie,**
43-400 Cieszyn, ul. Frysztacka 48;
- **Zespół Szkół Budowlanych im. Generała Stefana Grota Roweckiego w Cieszynie,** 43-400 Cieszyn, Plac Dominikański 1;
- **Zespół Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych im. Macierzy Ziemi Cieszyńskiej w Cieszynie,** 43-400 Cieszyn, Plac Londzina 3;
- **Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Pawła Stalmacha w Wiśle,**
43-460 Wiśła, Plac Bogumiła Hoffa 5;

- **Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Skoczowie**, 43-430 Skoczów, ul. Górecka 65;
- **Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich im. W Reymonta w Wiśle**, 43-460 Wiśła, ul. Reymonta 2;
- **Zespół Szkół Technicznych w Ustroniu**, 43-450 Ustroń, ul. 3 Maja 15;
- **Zespół Szkół Przyrodniczo-Technicznych w Międzywiciu**, 43-430 Skoczów, ul. Malinowa 10;
- **Zespół Szkół w Istebnej**, 43-470 Istebna 550.

Powiat Cieszyński dba o optymalną sieć szkół i stara się, aby różnorodne kierunki kształcenia umożliwiały zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji kluczowych niezbędnych do podjęcia dalszej nauki czy rozpoczęcia kariery zawodowej. Oferta kształcenia zaproponowana przez Powiat jest wszechstronna i różnorodna (licea ogólnokształcące, szkolnictwo zawodowe i specjalne), dostosowana do oczekiwań młodzieży oraz zmieniającego się i wymagającego rynku pracy.

Tabela 1. Zestawienie liczby uczniów oraz oddziałów w roku szkolnym 2022/2023 według stanu na dzień 31.12.2022 r.

L.p.	Nazwa jednostki	Liczba uczniów w roku szkolnym 2022/2023	Liczba oddziałów w roku szkolnym 2022/2023
1	I LO Cieszyn	680	24
2	II LO Cieszyn	712	24
3	ZSO Wiśła	276	10
4	ZSTiO Skoczów	701	28
5	ZSEG Cieszyn	1016	38
6	ZSGH Wiśła	274	12
7	ZS Cieszyn	789	29
8	ZSB Cieszyn	354	15
9	ZST Ustroń	251	10
10	ZS Istebna	157	6
11	ZSPT Międzywieć	344	15
12	ZST Cieszyn	674	27
13	ZPSWR Cieszyn	205	45
Ogółem		6 433	283

Źródło: Raport o stanie powiatu cieszyńskiego za rok 2022

Liczba obejmuje również szkoły dla dorosłych oraz kwalifikacyjne kursy zawodowe. W przypadku Zespołu Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cieszynie liczba uczniów nie obejmuje dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju oraz indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Placówki Oświatowe:

- **Centrum Kształcenia Praktycznego i Zawodowego w Bażanowicach**, 43-440 Goleiszów, ul. Cieszyńska 11;
- **Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cieszynie**, 43-400 Cieszyn, ul. Wojska Polskiego 3;
- **Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie**, 43-400 Cieszyn, ul. Kraszewskiego 13a;
- **Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Granit” w Wiśle-Malinca**, 43-460 Wiśla, ul. Malinka 79;
- **Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Koniakowie**, 43-474 Koniaków 280.

Tabela 2. Dane dotyczące kształcenia specjalnego w Zespole Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cieszynie

Nazwa Jednostki	Typ Szkoły	Liczba uczniów 2021 /2022	Liczba oddziałów 2021 /2022
Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy	Szkoła Podstawowa Specjalna nr 8	125	27
	DPS Szkoła Podstawowa - zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze	19	5
	Branżowa Szkoła Specjalna I stopnia nr 5	31	7
	Szkoła Przystosowująca do Pracy	23	5
	Razem SOSW	198	44
Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy w Cieszynie		21	7
Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy w Istebnej		10	3
Suma Końcowa		229	54

Źródło: Raport o stanie powiatu cieszyńskiego za rok 2022

W Centrum Kształcenia Zawodowego w Bażanowicach kształciło się 410 młodzieży z 5 szkół. W ramach działalności statutowej w Centrum Kształcenia Zawodowego, zorganizowano i przeprowadzono turnusy dokształcania teoretycznego pracowników młodocianych dla 539 uczniów klas wielozawodowych w 40 różnych zawodach.

Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Koniakowie jest placówką wychowania pozaszkolnego. W roku szkolnym 2021 /2022 zapisanych w nim było 446 wychowanków, którzy podzieleni zostali na 15 grup.

Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Granit” w Wiśle - Malinca dysponuje 71 miejscami noclegowymi. W roku 2022 udzielono 4166 noclegów, średnioroczne obłożenie wyniosło 16%.

Na terenie powiatu cieszyńskiego działa również wiele placówek niepublicznych, internatów, ośrodków – rehabilitacyjno – edukacyjno – wychowawczych, szkolne schroniska młodzieżowe oraz publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno – pedagogiczne.

Poradnictwo psychologiczno - pedagogiczne

Na terenie powiatu cieszyńskiego pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają: szkoły, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie i w Skoczowie, Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Słoneczna Kraina” w Cieszynie z filią w Skoczowie i w Jaworzynce, Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i młodzieży w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie oraz gabinety prywatne.

Pomoc psychologiczno - pedagogiczna udzielana w szkołach

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkołach ponadpodstawowych prowadzona jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (tekst jednolity: Dz. u. z 2023 r. poz. 1798).

Pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają uczniom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści wykonujący zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologowie, pedagodzy, pedagodzy specjaliści, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni.

Formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej najczęściej udzielanej uczniom w powiatowych szkołach są: zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zindywidualizowana ścieżka kształcenia, porady i konsultacje indywidualne.

Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie (Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Cieszynie oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skoczowie)

Misją Poradni jest pomoc i wsparcie dla dzieci i młodzieży uczącej się, ich rodziców oraz nauczycieli w rozwiązywaniu problemów związanych z rozwojem osobowości, nauką szkolną oraz funkcjonowaniem w rodzinie, grupie i szkole. W Poradni można uzyskać:

- poradę psychologa, pedagoga, logopedy,
- diagnozę psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną i zawodoznawczą,
- pomoc w pokonywaniu trudności szkolnych,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych, wychowawczych i innych,
- pomoc w wyborze kierunku dalszego kształcenia.

Poradnia wydaje opinie w sprawach:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
- opinii objęcia ucznia/dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu lub w szkole,

- dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono niższy niż przeciętny poziom intelektualny oraz specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- zwolnienie ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki,
- przyjęcia ucznia do oddziału przysposabiającego do pracy,
- zindywidualizowanej ścieżki kształcenia,
- innych, określonych w odrębnych przepisach.

Poradnia orzeka w sprawach:

- kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, słabosłyszającym, niesłyszającym, słabowidzącym, niewidzącym, z niepełnosprawnością ruchową w tym afazją motoryczną, autyzmem i Zespołem Aspergera,
- nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole,
- potrzeby zajęć rewalidacyjno – wychowawczych.

Pomoc udzielana w Poradni jest bezpłatna i może się o nią zwrócić każdy rodzic dziecka od 0 – 18 lat, lub powyżej 18 lat – jeśli uczęszcza ono do szkoły. Wszystkie formy pomocy udzielanej przez poradnię wymagają złożenia wniosku podpisanego przez rodzica lub opiekuna prawnego.

Tabela 3. Ilość placówek i uczniów z powiatu cieszyńskiego, które obejmuje działalność Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie w latach 2020/2021 – 2022/2023

Rok szkolny	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Liczba uczniów	27 646	28 402	28 226
Przedszkola	81	81	81
Szkoły podstawowe	67	61	61
Szkoły średnie	37	43	41
Ośrodki	3	3	3
Liczba szkół łącznie	188	188	186

Źródło: Dane ZPPP w Cieszynie i w Skoczowie.

Tabela 4. Liczba przyjętych dzieci i młodzieży oraz wydanych opinii i orzeczeń przez Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie w latach 2020/2021 – 2022/2023

Rok szkolny	Liczba przyjętych uczniów	Liczba wizyt	Liczba wydanych opinii	Liczba wydanych orzeczeń
2020/2021	3 393	7 520	1 300	1 459
2021/2022	3 498	7 843	1 497	1 615
2022/2023	3 719	6 694	1 729	1 731

Źródło: Dane ZPPP w Cieszynie.

Dane z działalności Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie (PPP w Cieszynie i PPP w Skoczowie) za 2022 rok:

Liczba założonych kart: 3875

Liczba wydanych dokumentów, w tym opinii i orzeczeń (wraz z opiniami o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych):

- Orzeczenia i opinie WWR: 1601
- Opinie w różnych sprawach i informacje o wynikach diagnozy: 1510

Diagnozy ogółem: 4 281, w tym:

- psychologiczne: 2 138
- pedagogiczne: 1 234
- logopedyczne: 631
- słuchu: 135
- zawodowe: 143

Liczba dzieci w terapii: 226 osób

Terapie ogółem: 954 spotkań, w tym:

- 146 spotkań – terapia pedagogiczna oraz zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- 158 spotkań – terapia logopedyczna,
- 518 spotkań – terapia psychologiczna w tym psychoterapia,
- 132 spotkania – inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.

Pomoc udzielona nauczycielom, rodzicom i wychowawcom (indywidualna):

- konsultacje o porady (w tym badania słuchu): 1 141,
- Inne formy pomocy indywidualnej: 1 214.

Podobnie jak w latach poprzednich nadal jest duże zapotrzebowanie na zatrudnienie psychologów, terapeutów i interwentów. Skala kryzysu emocjonalnego dzieci i młodzieży znacząco wzrasta, pogłębiają się problemy rodzin i nastolatków w obszarze seksualności, kryzysów emocjonalnych, konieczności leczenia posttraumatycznego w wyniku różnorodnych złożonych sytuacji rodzinnych, środowiskowych.

Diagnostyka w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej zaczyna w wybranych przypadkach indywidualnych być niewystarczająca, konieczna jest długotrwała terapia, systematyczne wsparcie dzieci, młodzieży i ich rodziców. Wybrani interwenci konsultują indywidualne przypadki dzieci i uczniów skrajnie zagrożonych utratą zdrowia lub życia, realnie deklarujących plany samobójcze, natrętne myśli, samookaleczają się, autoagresywnie czy notorycznie krzywdzone przez najbliższych.

Działania interwencyjne pracowników psychologicznych i pedagogicznych opisywane były w formie wniosków postinterwencyjnych i przekazywane były do szkół, zawierały dokumentację działalności poradni w obszarze wsparcia interwencyjnego na terenie przedszkoli, szkół i placówek powiatu cieszyńskiego.

Wyniki badań kondycji psychicznej uczniów szkół ponadpodstawowych powiatu cieszyńskiego przeprowadzone przez Poradnię Psychologiczną dla Dzieci i Młodzieży ZZOZ w Cieszynie i Uniwersytet Śląski w Cieszynie, wykazują u 33% badanych potrzebę wsparcia psychologa lub terapeuty. Wielu badanych doświadcza trudności w kontekście dobrostanu psychicznego i wymaga pomocy.

Poradnia Psychologiczna dla Dzieci i Młodzieży Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie

Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży przyjmuje pacjentów 5 dni w tygodniu (od poniedziałku do piątku). Pierwszy kontakt pacjenta z poradnią ma charakter diagnostyczno-konsultacyjny. W wyniku tych spotkań (2-4) zostaje wspólnie podjęta decyzja o dalszym postępowaniu.

Świadczone formy wsparcia:

- diagnostyka psychologiczna,
- porady psychologiczne,
- psychoterapia indywidualna,
- psychoterapia grupowa,
- psychoterapia rodzinna,
- wizyty środowiskowe.

W Poradni prowadzone są również grupy terapeutyczne, w tym:

- Grupa środowiskowa – Dom Dziecka w Dzięgielowie,
- Grupa terapeutyczna dla nastolatków z objawami depresyjno-lękowymi,
- Grupa terapeutyczna dla nastolatków i rodziców z trudnościami z autoagresją, dysregulacją emocji,
- Grupa terapeutyczna dla nastolatków z zaburzeniami odżywiania,
- Grupa dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem behawioralnym.

Ze wsparcia mogą korzystać dzieci i młodzież, które doświadczają trudności emocjonalnych (np. objawów lękowych, ataków paniki, obniżenia nastroju, doświadczenia kryzysowej sytuacji), a także trudności w relacjach interpersonalnych.

W 2022 roku Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży ZZOZ w Cieszynie udzieliła 6468 świadczeń, w tym:

- porady psychologiczne – 2082,
- porady psychologiczno-diagnostyczne – 644 (w tym pierwszorazowe – 104),
- sesje psychoterapii indywidualnej – 2049,
- interwencje kryzysowe – 120,
- wizyty środowiskowe – 560,
- sesje psychoterapii rodzinnej – 245,
- sesje wsparcia psychospołecznego – 194,
- sesje psychoterapii grupowej – 341.

Ilość indywidualnych pacjentów poradni w 2022 roku – 808, w tym 753 z terenu powiatu cieszyńskiego.

Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Słoneczna Kraina” w Cieszynie z filią w Skoczowie i w Jaworzynce

W sierpniu 2023 roku utworzona została Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Słoneczna Kraina” w Cieszynie, z filiami w Skoczowie i w Jaworzynce. Poradnię prowadzi „Słoneczna Kraina” Sp. z o.o.

Końcem października 2023 roku Poradnia spełniła wszystkie wymagania i uzyskała uprawnienia do wydawania orzeczeń i opinii dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

Od sierpnia do grudnia 2023 roku przyjęto 263 dzieci oraz wydano łącznie 151 dokumentów, w tym:

- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju – 89,
- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego – 24,
- opinie / informacje o diagnozie -38.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana w pozostałych placówkach na terenie powiatu cieszyńskiego

Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie (POW) w Cieszynie

Całodobowo udziela schronienia dla osób dotkniętych przemocą domową (przy założonej Niebieskiej Karcie) – osoby małoletnie z przedstawicielem ustawowym / opiekunem prawnym. W 2022 roku objęto pomocą psychologiczno-pedagogiczną 13 osób.

POW świadczy także działania skierowane dla osób dotkniętych przemocą domową. W 2022 roku działania były skierowane dla:

- poradnictwo psychologiczne – 6 osób,
- terapia pedagogiczna – 8 osób, w tym 6 przebywających w POW,
- grupa socjoterapeutyczna – 14 osób.

Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK) w Cieszynie

Zakres działania:

- poradnictwo psychologiczne,
- interwencja kryzysowa w miejscu zamieszkania / zdarzenia dla osób w stanie kryzysu spowodowanym np. utratą bliskich osób, próbami samobójczymi, wypadkami komunikacyjnymi, itp.,

po wyczerpaniu formy wsparcia, która dysponuje placówka oświatowa i poradnia psychologiczno-pedagogiczna lub po godzinach otwarcia ww. placówek.

W 2022 roku udzielono wsparcia 20 osobom, w tym w ramach poradnictwa psychologicznego – 3 osobom, interwencja kryzysowa – 17 osób.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie (PCPR)

Zakres działania: poradnictwo psychologiczne dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. W 2022 roku udzielono porad dla 117 rodzin zastępczych, w tym 289 dzieci.

4. Ochrona zdrowia

Na terenie powiatu cieszyńskiego funkcjonują instytucje oraz ośrodki, których celem jest ochrona zdrowia. Wśród nich można wyróżnić: szpitale, ośrodki zdrowia świadczące podstawą opiekę zdrowotną, a także specjalistyczną opiekę zdrowotną, sanatoria i ośrodki rehabilitacyjne, pogotowie ratunkowe itp.

Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej

Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie, ul. Bielska 4, jest stacjonarną, wielospecjalistyczną jednostką ochrony zdrowia, dla której organem tworzącym jest Powiat Cieszyński. ZZOZ w Cieszynie udziela świadczeń zdrowotnych w ramach 21 oddziałów, 2 pododdziałów i stacji dializ oraz 30 poradni, w tym 24 w Cieszynie, 2 w Ustroniu oraz 4 w Skoczowie. Pełen zakres działalności ZZOZ w Cieszynie jest dostępny na stronie: www.szpitalslaski.pl.

Świadczenia medyczne Szpitala Śląskiego realizowane są w budynkach:

- A – Pawilon diagnostyczno – zabiegowy,
- B – Pawilon łóżkowy,

- C – Pawilon III – Oddział obserwacyjno – zakaźny, Oddział gruźlicy i chorób płuc,
- D – Pawilon I – Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży, Oddział nefrologiczny, Stacja dializ,
- E – Pawilon IV – Centrum Zdrowia Psychicznego,
- F – Pawilon VII – Oddział psychiatryczny,
- J – Centrum Zdrowia Psychicznego.

Szpital posiada 494 łóżka, 41miejsc (oddziały dzienne) oraz 13 stanowisk (Stacja dializ). W stosunku do roku 2021 poza zwiększeniem ilości miejsc w Oddziale dziennym psychiatrycznym z 12 do 37 (grudzień 2022 r.) nie nastąpiły w tym zakresie żadne inne zmiany.

W 2022 roku udzielono w poradniach ZZOZ w Cieszynie następującej ilości świadczeń:

- Zespół Poradni Szpitala Śląskiego – 112.943 porad,
- Przychodnia Rejonowa w Skoczowie – 12.640 porad,
- Przychodnia Rejonowa w Ustroniu – 8.710 porad,
- Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna – 7.570 porad.

Liczba świadczeń udzielonych w oddziałach:

- Oddziały – 17.611 hospitalizowanych pacjentów (bez SOR bez oddziałów dziennych),
- SOR – 28.406 przyjętych pacjentów,
- Oddziały dzienne – 5.294 wykonanych osobodni,
- Stacja dializ – 11.273 wykonanych dializ.

Minister Zdrowia w dniu 31.08.2022 r. udzielił ZZOZ w Cieszynie akredytacji w zakresie działalności zakładu leczniczego Szpitala Śląskiego. To wyróżnienie, po spełnieniu szeregu standardów akredytacyjnych, udzielane jest tylko najlepszym szpitalom w kraju na okres 3 lat. Szpital Śląski po raz pierwszy do procesu akredytacji przystąpił w roku 2011 i od tamtego roku z powodzeniem odnawia akredytację. Obecnie placówka jest w gronie 169 placówek medycznych w całym kraju, które posiadają to wyróżnienie.

Cieszyńskie Pogotowie Ratunkowe

Cieszyńskie Pogotowie Ratunkowe z siedzibą w Cieszynie przy ul. Bielskiej 22, to jednostka medyczna Powiatu Cieszyńskiego.

Główne świadczenia realizowane przez CPR:

1. Ratownictwo medyczne

W 2022 r. świadczenia w rodzaju ratownictwo medyczne realizowane były przez 7 zespołów Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM) zlokalizowanych w powiecie cieszyńskim. Zespoły z lekarzem, specjalistyczne (S) w Cieszynie, i Skoczowie oraz zespoły bez lekarza, podstawowe (P) w Istebnej, Cieszynie, Zebrzydowicach, Wiśle i Strumieniu.

W okresie pandemii dopuszczone zostało funkcjonowanie zespołu (S) bez lekarza; trzecim członkiem zespołu może być ratownik medyczny lub pielęgniarka systemu, co do dziś jest podtrzymane. Od 1 stycznia 2021 r. zespołami ratownictwa medycznego dysponuje dyspozytornia medyczna podlegająca Śląskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Katowicach, o wizycie zespołu lub odmowie wyjazdu nie decyduje, więc Cieszyńskie Pogotowie Ratunkowe.

2. Nocna i świąteczna opieka zdrowotna.

Świadczenia z zakresu nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej realizowane są w ambulatorium w Skoczowie oraz ambulatorium w Wiśle w dni robocze 18:00 - 8:00, w soboty, niedziele i święta całodobowo.

3. Transport w POZ

Transport w podstawowej opiece zdrowotnej realizowany jest na zlecenie lekarza rodzinnego, płatnikiem świadczeń w formie ryczałtowej jest Narodowy Fundusz Zdrowia. Zakres ten realizowany jest dobrze, a Dyrektor CPR pozytywnie ocenia współpracę z lekarzami rodzinnymi.

4. Transport medyczny międzyszpitalny.

W 2020 r. Narodowy Fundusz Zdrowia zlecił realizację transportów międzyszpitalnych Bielskiemu Pogotowiu Ratunkowemu. Cieszyńskie pogotowie realizuje te transporty sporadycznie, w formie dodatkowych zleceń szpitali.

Apteki

W 2022 r. na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonowało 58 aptek ogólnodostępnych, 8 punktów aptecznych, Apteki Szpitalne prowadzone były w 3 punktach, Dział Farmacji Szpitalnej prowadził 12punktów.1 Niemal wszystkie apteki ogólnodostępne należały do prywatnych właścicieli. W 2022 r. na jedną aptekę ogólnodostępną przypadało przeciętnie 2, 8 tys. osób, jest to wskaźnik mniejszy w stosunku do wskaźnika ogólnopolskiego, który wynosi 3,2 tys. W omawianym roku, podobnie do 2021 r., stały dyżur nocny pełniła 1 apteka w Cieszynie.

Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej wynikają z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz. U. 2024 poz. 146).

Promocja zdrowia

Do zadań własnych powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie art. 8 cytowanej ustawy należy m. in.:

- inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie powiatu;

- pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych.

W ramach promocji zdrowia Zarząd Powiatu w roku 2022 zrealizował m.in. następujące działania, wynikające z założeń określonych w Strategii Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego na lata 2017-2025:

- **Przeprowadzono szkolenie dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych prowadzone przez profesora Jacka Pyżalskiego.** Szkolenie miało na celu spójne i wszechstronne wsparcie nauczycieli/pedagogów/psychologów, którzy potrzebowali pomocy w zrozumieniu problemów młodzieży szkolnej. W szczególności zwrócono uwagę na błędy wychowawcze popełniane w trakcie działań profilaktycznych i interwencyjnych.
- **Zorganizowano konkurs „Zdrowie po cieszyńsku”.** Konkursowi przyświecała idea - połączenie przesłania prozdrowotnego z kulturą i tradycją Śląska Cieszyńskiego. Konkurs skierowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu Powiatu Cieszyńskiego przeprowadzony został w dwóch kategoriach: bajka lub baśń z kolorowanką, gra planszowa, albo zabawa edukacyjna.
- **przeprowadzono Powiatowy Etap XI edycji Regionalnej Olimpiady Wiedzy o Zdrowiu Psychicznym,** organizowanej przez Powiaty Cieszyński, Bielski, Żywiecki oraz Miasto Bielsko-Biała, przy wsparciu naukowym ATH z Bielska Białej.
- **Powiatowa kampania Edukacyjno-Profilaktyczna „Kława scena zdrowia psychicznego”.** Tematem kampanii był „Kryzys psychiczny, – dlaczego, jak, kiedy, gdzie? Problem w cieniu pandemii COVID-19”. W jej ramach 4 października 2022 r. W sali sesyjnej Starostwa Powiatowego w Cieszynie odbył się spektakl profilaktyczny, który został połączony z krótkim wykładem dla uczniów szkół ponadpodstawowych Powiatu Cieszyńskiego.
- **Program polityki zdrowotnej „4 minuty, które decydują o życiu” Edycja 2022-2024.** Celem głównym było zmniejszenie liczby zgonów oraz niepełnosprawności będących wynikiem zdarzeń nagłych w związku z nieudzieleniem, albo zbyt późnym bądź niewłaściwym udzieleniem pierwszej pomocy przedmedycznej.
- **Konferencja dla seniorów „Jak mądrze dbać o zdrowie w dojrzałym wieku”.** Jej celem była edukacja i motywacja seniorów do świadomego dbania o własne zdrowie.

- **Współpraca z nieformalnym ruchem TuliMY Mamy** – współtworzenie, druk plakatów i ulotek, dystrybucja oraz prowadzenie strony www nt. opieki okołoporodowej.
- **Harcerska Akcja Zimowa 2022.** W ramach wsparcia ww. organizacji współorganizowano zimowisko dla dzieci i młodzieży. Rekrutację uczestników prowadził Hufiec Ziemi Cieszyńskiej.

5. Rynek pracy

Według stanu na koniec 2022r. zarejestrowanych osób bezrobotnych było 3 138, w porównaniu do stanu z końca 2021r. o 308 osób mniej (spadek o ok. 9%). W porównaniu do ilości zarejestrowanych osób bezrobotnych wg stanu na 31.12.2021r., na koniec 2022 roku po raz pierwszy obserwujemy pojawienie się znaczących różnic pomiędzy gminami.

W 10 gminach powiatu nastąpił spadek ilości osób bezrobotnych, z czego w przypadku 3 gmin dwucyfrowy: w gminie Zebrzydowice o 28%, gminie Cieszyn o 16% i gminie Hażlach o 15%. Natomiast w dwóch gminach powiatu nastąpił nieznaczny wzrost ilości zarejestrowanych osób bezrobotnych: w gminie Brenna o 9% i gminie Goleszów o 4%.

Tabela 5. Osoby bezrobotne i poszukujące pracy według gmin z 2022r.

	Ogółem	Kobiety	Osoby do 30 roku życia	osoby powyżej 50 roku życia	Osoby długotrwale zarejestrowane	Poszukujące pracy
Brenna	245	129	56	73	125	9
Chybie	150	85	34	40	88	9
Cieszyn	572	297	112	194	290	40
Dębowiec	71	33	21	19	29	1
Goleszów	284	157	77	85	148	19
Hażlach	176	92	51	44	101	14
Istebna	307	159	87	69	163	7
Skoczów	443	272	119	120	235	42
Strumień	207	124	63	47	100	9
Ustroń	298	158	62	91	162	12
Wisła	233	106	53	68	128	11
Zebrzydowice	152	88	46	39	86	12
ogółem	3138	1700	781	889	1 655	185

Źródło: opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Analiza stopy bezrobocia

W Powiecie Cieszyńskim stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec grudnia 2022r. wyniosła 5%, w porównaniu do roku 2021r. zwiększyła się o 0,1 punktu procentowego.

Wykres 1. Poziom bezrobocia na przestrzeni lat 2020-2022

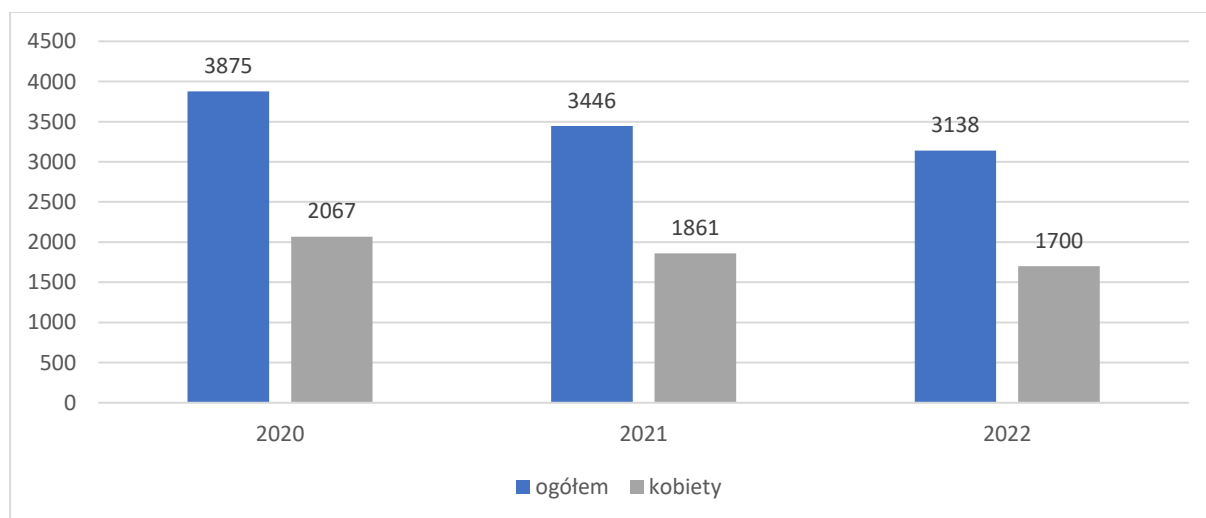

Źródło: opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Struktura zarejestrowanych osób bezrobotnych

Wykresy obrazują strukturę zarejestrowanych w 2022 r. osób bezrobotnych według poszczególnych kategorii. Wśród bezrobotnych nieustannie pozostają osoby, które posiadają liczne bariery w zatrudnieniu. To z kolei wymaga stosowania większej ilości usług i instrumentów finansowych, by osoby mogły powrócić na rynek pracy. Wśród barier można wymienić: długotrwałe bezrobocie, nieadekwatne kwalifikacje zawodowe, niską motywację do podjęcia pracy, oczekiwania różniące się z wymaganiami pracodawców, albo problemy zdrowotne (osoby, które nie posiadają orzeczenia o niepełnosprawności).

Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2020-2022

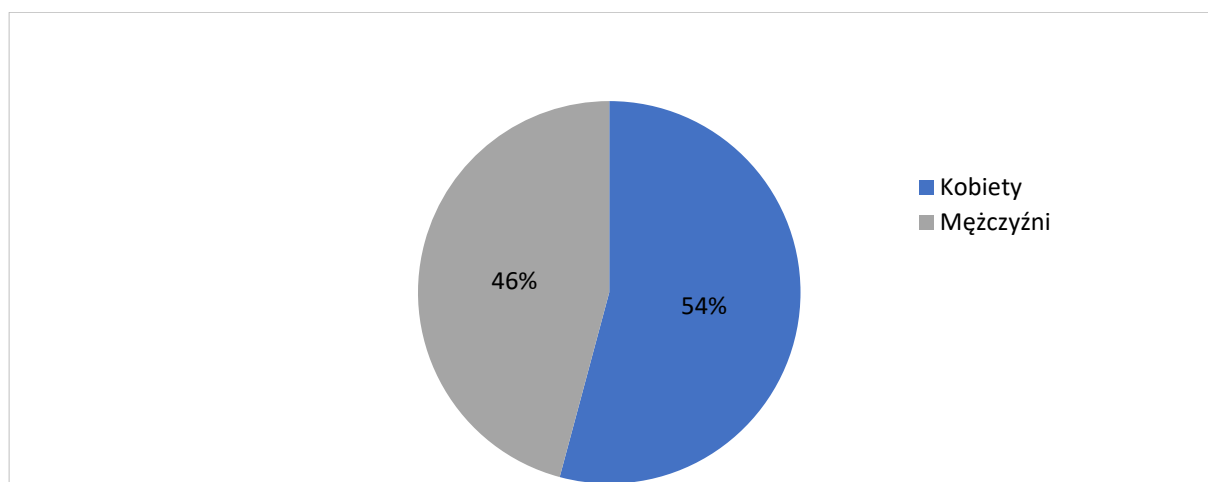
Źródło: opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Osoby bezrobotne zarejestrowane według płci

Według stanu na 31.12.2022 r. w rejestrze osób bezrobotnych było zarejestrowanych 1700 kobiet i 1438 mężczyzn. Dla porównania na koniec 2021r. w rejestrze osób bezrobotnych było zarejestrowanych 1861 kobiet oraz 1585 mężczyzn. W odniesieniu do lat poprzednich, również w tym roku kobiety stanowiły większość zarejestrowanych osób bezrobotnych. Istotne jest to, iż pomimo wielu barier kobiety odnajdują się na rynku pracy, podejmując zatrudnienie lub otwierając działalność gospodarczą.

Wykres 3. Struktura bezrobotnych według płci w 2022r.

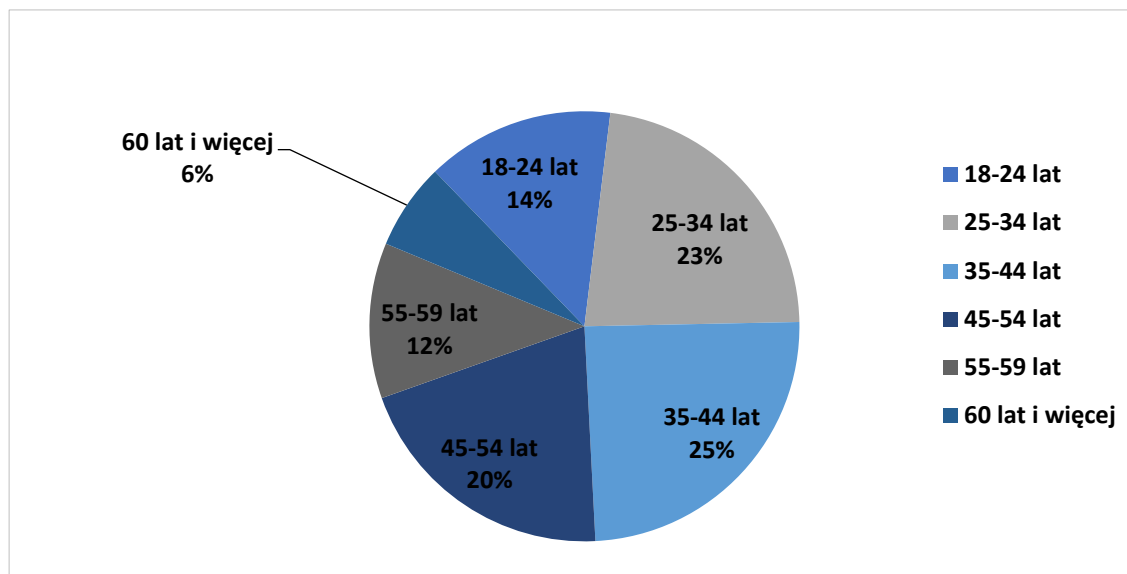
Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Osoby bezrobotne zarejestrowane według wieku

Analiza zarejestrowanych osób bezrobotnych według wieku wykazała, że najmniejszą liczbę zarejestrowanych osób stanowi grupa w wieku powyżej 60 lat. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-44 lat, czyli osoby które powinny być aktywne zawodowo. W porównaniu do roku poprzedniego pod względem wieku sytuacja nie zmieniła się. Biorąc jednak pod uwagę projekty realizowane przez urząd (współfinansowane z Unii Europejskiej, tzw. systemowe) aktywizacja zawodowa osób zarejestrowanych odbywa się według podziału wieku -30 i 30+, oznacza to, iż większe możliwości aktywizacji mają osoby młodsze, a grupa 30+ dodatkowo charakteryzuje się większym zróżnicowaniem problemów na rynku pracy (m.in. osoby w wieku przedemerytalnym lub starające się o świadczenia przedemerytalne w ZUS, osoby mające niskie kwalifikacje lub które utraciły uprawnienia).

Wykres 4. Struktura bezrobotnych wg wieku w 2022r.

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

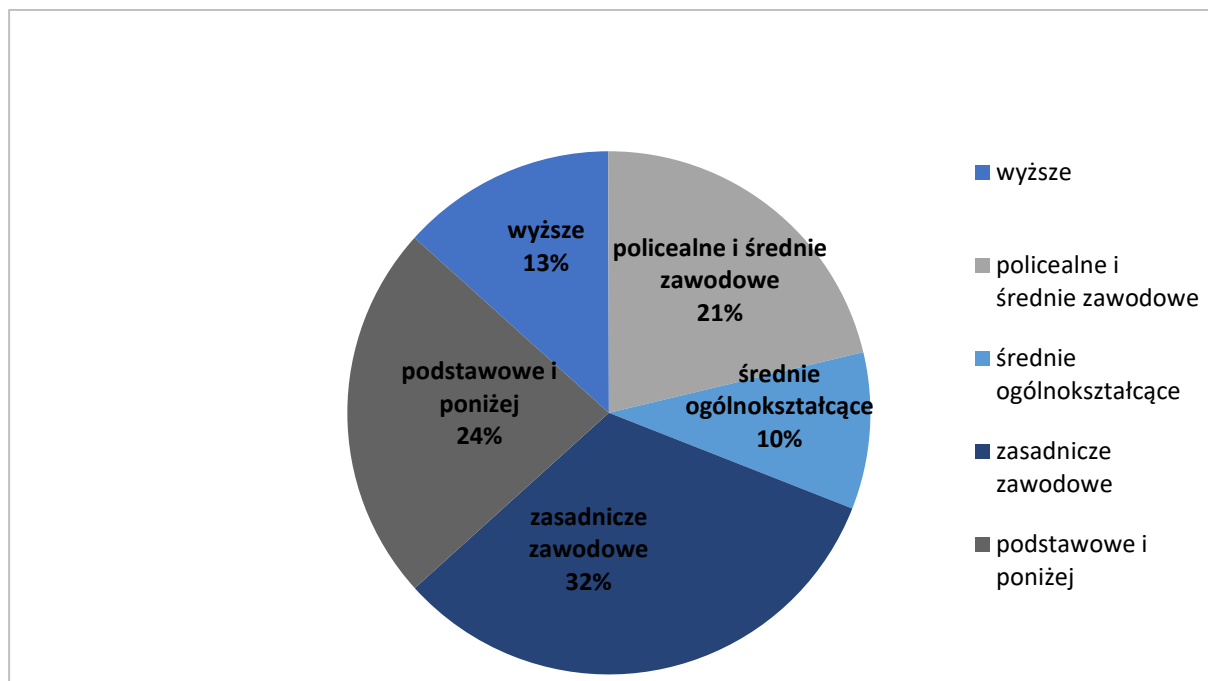
Na koniec 2022 roku w rejestrze osób bezrobotnych zarejestrowanych było 781 osób do 30 roku życia co stanowi 24,9% ogółu bezrobotnych, a 2357 osób bezrobotnych przekroczyło 30 rok życia. Oznacza to, iż po stronie urzędu istnieje konieczność stosowania działań pozafinansowych w celu aktywizacji tak dużej grupy odbiorców powyżej 30 roku życia z bardzo zróżnicowanymi barierami w zatrudnieniu. Wyzwaniem na rynku pracy jest mobilność zawodowa i to jak utrata pracy wpływa na dalsze decyzje zawodowe osób bezrobotnych. Wśród barier pojawiają się także ograniczenia cyfrowe i dostęp do komunikacji publicznej.

Osoby bezrobotne według wykształcenia

W ewidencji osób bezrobotnych przeważają osoby z niskimi kwalifikacjami. Wykształcenie zawodowe lub niższe posiada 56% ogółu zarejestrowanych. Wyższe wykształcenie posiadało 13% ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych, z kolei średnie zawodowe lub policealne – 21%, zaś średnie ogólnokształcące 10% wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Wykres 5. Struktura bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w 2022 roku

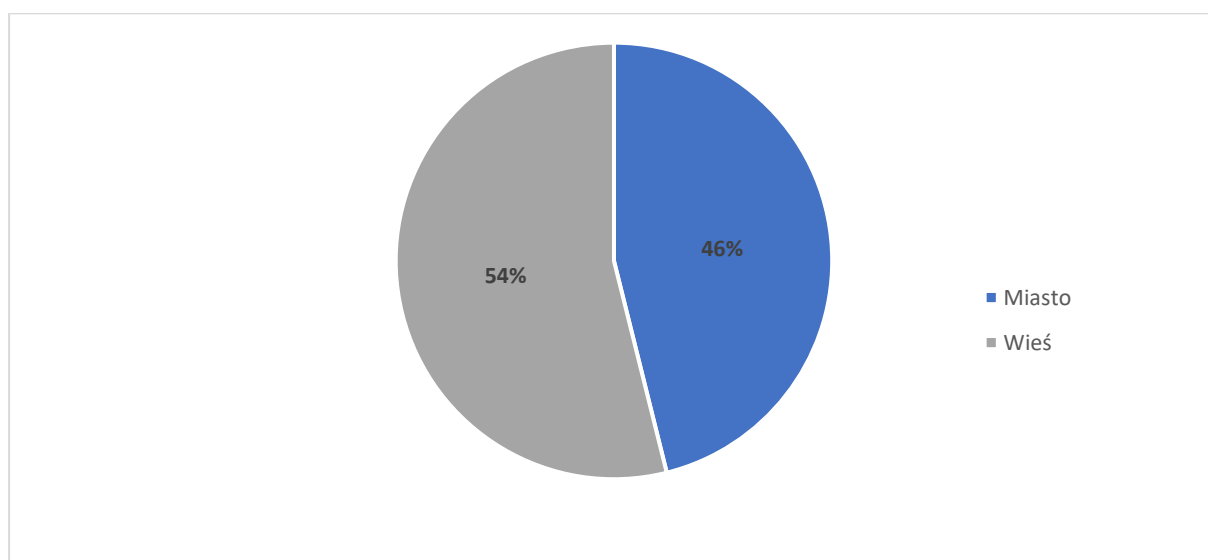

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Osoby bezrobotne zarejestrowane według miejsca zamieszkania

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego miejsce zamieszkania na wsi lub w mieście nie ma większego wpływu na ilość zarejestrowanych osób bezrobotnych (różnica 8%). Tak samo jak w roku 2021 nieznacznie większy odsetek stanowili mieszkańcy wsi.

Wykres 6. Struktura bezrobotnych wg miejsca zamieszkania w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

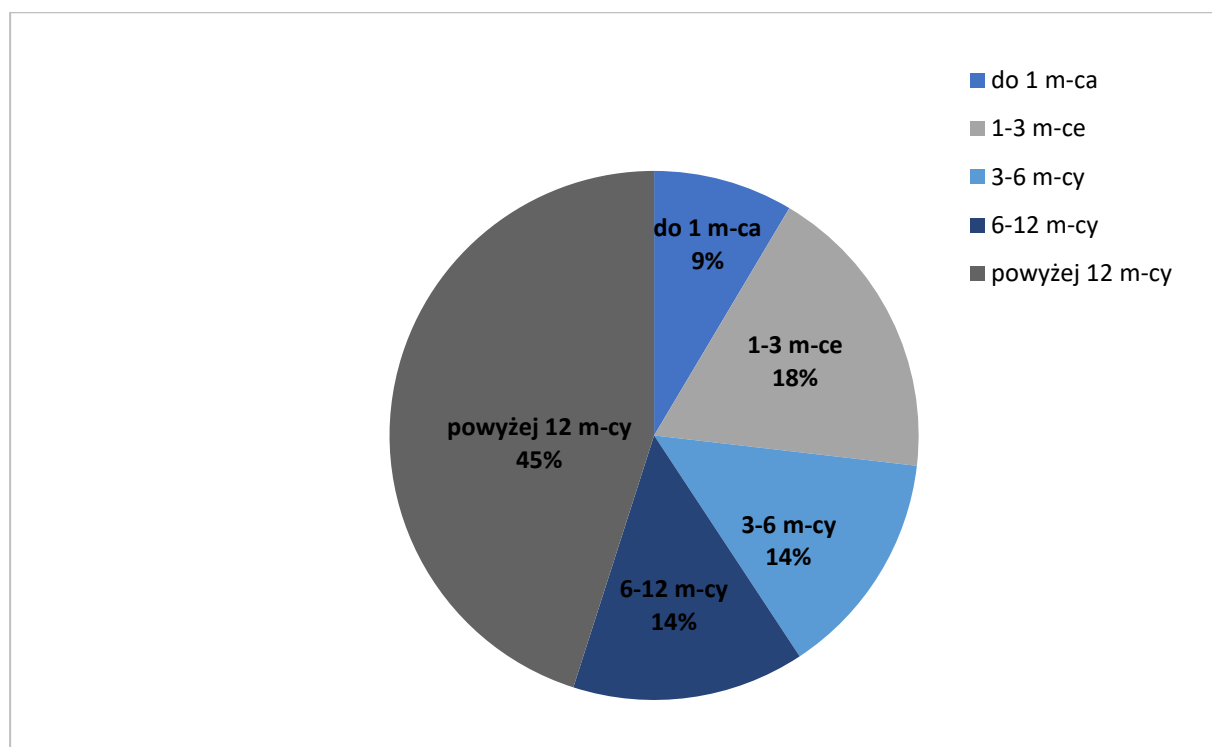
Osoby bezrobotne z uwzględnieniem czasu pozostawania bez pracy

Długotrwałe bezrobocie jest problemem na rynku pracy, który z roku na rok staje się większy, przyczyną jest nie tylko sytuacja covidowa ale również to jak okres „zamknięcia” wpłynął na zachowania osób bezrobotnych, którzy przyzwyczaili się do braku pracy. Zwłaszcza, że nawet w czasie gdy sytuacja na rynku pracy była lepsza takie osoby miały duże problemy z powrotem na rynek pracy.

W roku 2021 najwięcej, bo 29% osób zarejestrowanych stanowiły osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy. Natomiast w roku 2022 aż 45% wszystkich osób bezrobotnych stanowią długotrwałe bezrobotni. Osoby pozostające bez pracy powyżej pół roku i wchodzące w długotrwałe bezrobocie stanowią 59% wszystkich klientów urzędu pracy. Taka struktura bezrobocia w powiecie wskazuje, iż doprowadzenie do zatrudnienia osób pozostających poza rynkiem pracy bardzo długo generuje większe problemy z aktywizacją, a to wpływa na czas jaki doradca klienta powinien przeznaczyć na pracę z klientem.

Dodatkowo stan po epidemii w 2022 roku nadal utrudniał systematyczne, bezpośrednie spotkania, a kontakt utrzymywany był telefonicznie lub elektronicznie, co nie ułatwiało aktywizacji. Niestety bariery tych osób się pogłębiają, a mobilność maleje. Pozytywny jest jednak wzrost wśród osób, które są szybko aktywizowane lub szybko wracają na rynek pracy, bo w 2022 roku to 27% wszystkich osób bezrobotnych (o 6% więcej niż w 2021r.).

Wykres 7. Struktura osób bezrobotnych wg okresu rejestracji w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy według zawodów

W roku 2022 najczęściej zarejestrowanych osób było w zawodzie sprzedawca, pozostałe grupy zawodowe były mniej liczne i nadal liczną grupą są osoby bez zawodu (322 osoby).

Zawody najczęściej posiadane przez osoby bezrobotne na koniec 2022 roku:

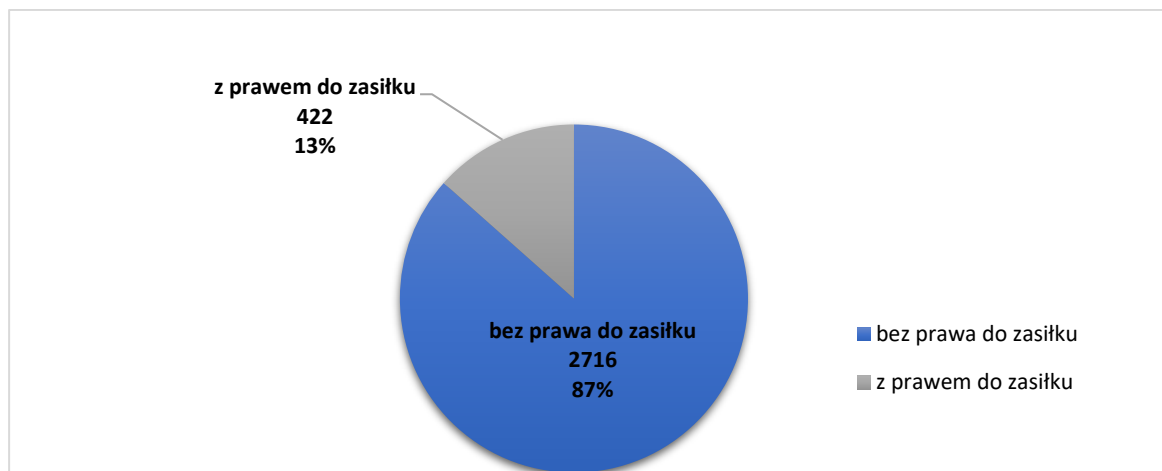
- Sprzedawca – 175,
- Kucharz – 82,
- Fryzjer – 66,
- Mechanik pojazdów samochodowych – 61,
- Kelner – 38,
- Pomocniczy robotnik budowlany – 33,
- Technik ekonomista – 32,
- Cukiernik – 31,
- Stolarz – 29,
- Robotnik gospodarczy – 27.

Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku

Prawo do zasiłku przysługuje od dnia zarejestrowania się we właściwym powiatowym urzędzie pracy jeżeli urząd nie dysponuje propozycją odpowiedniej pracy lub inną formą aktywizacji oraz gdy w okresie 18 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień zarejestrowania łącznie przez okres co najmniej 365 dni osoba rejestrująca się pozostawała w zatrudnieniu.

Według stanu na 31.12.2022r., tak samo jak w roku poprzednim, zdecydowanie większy odsetek zarejestrowanych osób bezrobotnych stanowiły osoby nie posiadające prawa do zasiłku. Oznacza to, iż aktywni zawodowo łatwiej radzą sobie ze zmianą pracy, a z drugiej strony osoby podejmujące pracę, gdy tracą ją w krótkim czasie nie zdołają nabyć uprawnień do zasiłku dla osób bezrobotnych. Sam fakt rejestracji w urzędzie pracy nie uprawnia do nabycia świadczeń.

Wykres 8. Ilość osób bezrobotnych z prawem do zasiłku 2022r.

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Fluktuacja bezrobotnych

Fluktuacja osób bezrobotnych jest to ruch panujący w zasobach rejestru osób bezrobotnych, wynikający z rejestrowania i wyrejestrowywania się osób. W roku 2022 zarejestrowało się łącznie 4 643 osób, wyrejestrowało się łącznie 4 938 osób. Dla porównania w roku poprzednim zarejestrowało się łącznie 4 282, wyrejestrowało się łącznie 4 644.

Napływ rejestracji był mniejszy niż odpływ osób bezrobotnych. Potwierdza to także pozytywny trend na rynku pracy i jego potencjał. Oznacza to, iż faktycznie w 2022 roku urząd obsługiwał 9 581 osób bezrobotnych.

Wyłączenia z rejestru osób bezrobotnych według przyczyn w 2022 roku

Wyłączenia z rejestru osób bezrobotnych występują z kilku przyczyn: zatrudnienia, rozpoczęcia działań aktywizacyjnych, niedopełnienia obowiązków związanych ze statusem osoby bezrobotnej, podjęcia nauki lub osiągnięcia wieku poprodukcyjnego oraz innych.

Główną przyczyną wyłączenia z ewidencji osób bezrobotnych jest podjęcie zatrudnienia. W 2022r. z ewidencji w wyniku podjęcia pracy wyłączono w sumie 2758 osób, w tym 538 osób z pomocą zatrudnienia subsydiowanego. Nadal ważną przyczyną było rozpoczęcie działalności gospodarczej, a w wyniku wsparcia urzędu 221 osób rozpoczęło działalność (jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej).

W roku 2022 zdecydowaną większość stanowiły wyłączenia z powodu podjęcia pracy oraz braku potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy.

Potrzeby zatrudnieniowe pracodawców

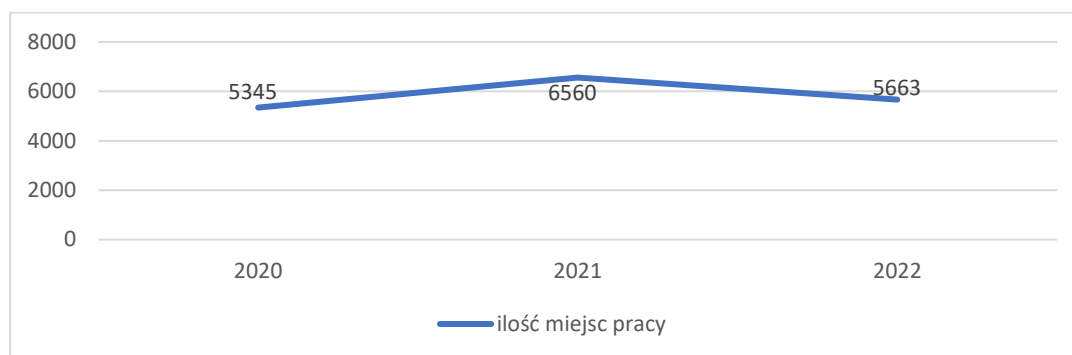
Oferty pracy

Oferta pracy to nie naruszające zasady równego traktowania w zatrudnieniu, zgłoszenie przez pracodawcę co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia do

powiatowego urzędu pracy, w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika. Oferty składane do urzędu pracy nie mogą zawierać zapisów dyskryminujących. Realizacja ofert pracy wymaga analizy bazy danych zarejestrowanych osób bezrobotnych. Nie zawsze oferty pracy cieszą się zainteresowaniem osób bezrobotnych, jednak możliwość odmowy przyjęcia oferty pracy jest ściśle regulowana przepisami. Brak zainteresowania proponowaną ofertą pracy wynika często z proponowanych przez pracodawcę warunków zatrudnienia tj. oferowanego wynagrodzenia, systemu pracy lub miejsca wykonywania pracy. W 2022 roku ilość oferowanych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (tj. miejsc odbywania stażu, wykonywania prac społecznie użytecznych) utrzymywał się na poziomie porównywalnym z latami poprzednimi.

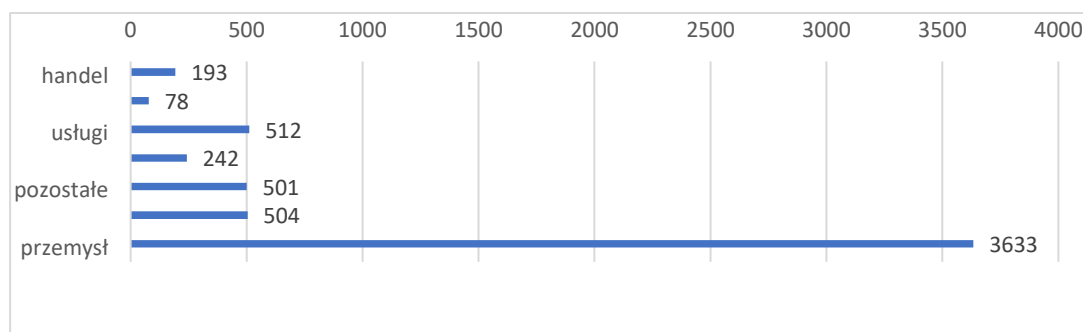
Wykres 9. Ilość miejsc wykonywania pracy złożonych przez pracodawców w latach 2020-2022

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Powyższy wykres obrazuje poziom potrzeb zatrudnieniowych lokalnych pracodawców.

Wykres 10. Ilość wolnych stanowisk pracy wg działów gospodarki w roku 2022

Źródło: Opracowanie własne Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie

Specyfika gospodarcza naszego powiatu znajduje swoje odzwierciedlenie w potrzebach zatrudnieniowych pracodawców. Bliskość granicy oraz tereny atrakcyjne turystycznie powodują rozwój branż: transportowej, automotive, handlowej, turystycznej i gastronomicznej.

Sytuacja gospodarcza w kraju oraz wybuch wojny na Ukrainie spowodowały zmniejszenie potrzeb zatrudnieniowych przedsiębiorców o ok. 14%. W dużym stopniu

potrzeby zatrudnieniowe przedsiębiorców zostały zaspokojone przez uciekających przed wojną przybyłych na teren naszego powiatu obywateli Ukrainy. Wysoka inflacja i zubożenie społeczeństwa spowodowały zatrzymanie rozwoju branży turystycznej i gastronomicznej (spadek potrzeb zatrudnieniowych o ok. 8%).

Podobna sytuacja związana z podniesieniem stóp procentowych, wzrostem cen materiałów budowlanych oraz trudnością z dostępem do kredytów hipotecznych (wynikający z braku zdolności kredytowej), spowodowały stagnację branży budowlanej, co doprowadziło do zmniejszenia potrzeb zatrudnieniowych o ok. 50%. Potrzeby zatrudnieniowe w przemyśle utrzymują się na porównywalnym do lat poprzednich poziomie i wciąż są wysokie. Częściowo zaspokajają je obywatele Ukrainy, ponieważ mieszkańcy strefy przygranicznej coraz chętniej podejmują zatrudnienie na terenie Czech, jest to związane z bardzo korzystnym kursem wymiany korony czeskiej na złotówki, osłonami socjalnymi oraz możliwościami dokonywania korzystnych odpisów podatkowych.

Rozdział 3. Zasoby infrastrukturalne umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

1. Infrastruktura polityki społecznej

Głównym celem działań jest dostosowanie form udzielonego wsparcia do rzeczywistych potrzeb mieszkańców Powiatu cieszyńskiego. Jednym z rodzajów wsparcia jest pomoc społeczna.

Ustawa stanowi, że pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej i ciężkiej choroby, przemocy domowej, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy otrzymali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną, trudności w przystosowaniu do życia po zwaleniu z zakładu karnego, alkoholizmu i narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Prawo do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej przysługuje: osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadającym zezwolenie na osiedlenie się, zgodę na pobyt tolerowany lub status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są na każdym szczeblu administracji samorządowej. Zakres zadań każdego poziomu samorządu sprawia, że często jednostki organizacyjne gminy i powiatu wzajemnie współdziałają w celu rozwiązania problemów,

z jakimi zmagają się mieszkańcy. Chcąc jednak doprecyzować zakres zadań można wskazać, iż zadania gminy są zorientowane głównie na zabezpieczenie indywidualnych potrzeb jej mieszkańców. Natomiast powiat kieruje swoją uwagę przede wszystkim na osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (np. bezrobotni, niepełnosprawni).

Zadania gmin

Zadania pomocy społecznej w gminach powiatu wykonują jednostki organizacyjne tj. ośrodki pomocy społecznej. W powiecie cieszyńskim na szczeblu gminnym jest 11 miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz jedno Centrum Usług Społecznych.

Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu cieszyńskiego wykonują zadania własne gmin, zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, zadania zlecone, ponadto zajmują się ustalaniem uprawnień do dodatków mieszkaniowych oraz przyznawaniem i wypłacaniem świadczeń rodzinnych.

Ośrodki pomocy społecznej wspierają rodziny i ich członków w działaniach, które mają na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych oraz pomagają w zapewnieniu godnych warunków życia. Jednocześnie osoby potrzebujące są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu trudnej sytuacji, w której się znaleźli. Działania pomocy społecznej mają na celu doprowadzenia do życiowego usamodzielnienia się osób i ich rodzin, a także do ich integracji ze środowiskiem.

W celu prawidłowego zrealizowania swych zadań ośrodki pomocy społecznej współpracują z różnymi instytucjami, w tym z: organizacjami pozarządowymi, sądami i kuratorami sądowymi, powiatowym urzędem pracy, powiatowym centrum pomocy rodzinie, Kościołami, służbą zdrowia, z poradniami leczenia uzależnień i innymi instytucjami.

Z danych ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu cieszyńskiego wynika, iż w roku 2020 z pomocy społecznej skorzystało 4134 rodzin, w roku 2021 – 3664 rodzin, natomiast w roku 2022 - 3265. W systemie przyznawania środków z pomocy społecznej występują różne powody przyznania pomocy, a w wielu rodzinach występuje więcej niż jedna dysfunkcja.

Tabela 6. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2020 - 2022

Gmina/Rok	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Goleszów	197	453	218	503	133	268
Brenna	171	391	171	265	188	85
Chybie	249	547	275	600	158	420
Dębowiec	63	188	88	244	70	194
Hażlach	96	184	52	80	50	80
Istebna	321	1050	287	928	278	873
Zebrzydowice	235	524	174	363	138	287
Cieszyn	689	1211	516	750	376	538
Strumień	244	598	234	540	222	502
Wisła	315	628	318	625	302	599
Skoczów	613	1330	581	1237	552	1185
Ustroń	941	1650	750	1349	798	1520
Razem	4134	8754	3664	7484	3265	6551

Źródło: opracowanie własne

Zadania powiatu

Na szczeblu powiatu cieszyńskiego zadania z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie, które realizuje zadania własne powiatu oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie zostało również wyznaczone na Organizatora Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Cieszyńskiego.

W celu prawidłowego zrealizowania swych zadań współpracuje z różnymi instytucjami, w tym z: ośrodkami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi, sądami i kuratorami sądowymi, powiatowym urzędem pracy, powiatowym centrum pomocy rodzinie, Kościołami, służbą zdrowia, z poradniami leczenia uzależnień i innymi instytucjami.

2. Wybrane instytucje w obszarze pomocy społecznej

W skład infrastruktury socjalnej wchodzi poza ośrodkami pomocy społecznej i PCPR, między innymi następujące jednostki: domy pomocy społecznej, domy dziecka, ośrodki wsparcia, w tym dla matek z małoletnimi dziećmi oraz osób z zaburzeniami psychicznymi, placówki wsparcia dziennego, świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne, świetlice środowiskowe, ogniska wychowawcze, placówki poradnictwa specjalistycznego, punkty interwencji kryzysowej, placówki dla osób bezdomnych, warsztat terapii zajęciowej.

Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony jest przez Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Feniks” w Skoczowie. W zajęciach, udział bierze 70 uczestników. Warsztat jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Udział w zajęciach Warsztatu jest bezpłatny. Działalność Warsztatu skupia się nie tylko na terapii pracą, ale także na organizowaniu i czynnym uczestniczeniu w wielu zajęciach uspołeczniających, integracyjnych oraz sportowo - rekreacyjnych. Uczestnicy zajęć biorą czynny udział w życiu społeczności lokalnej, uczestnicząc w wielu konkursach i imprezach integracyjnych. Poprzez udział w wydarzeniach o zasięgu ogólnokrajowym jak i międzynarodowym działania Warsztatu wykraczają poza najbliższy teren Powiatu Cieszyńskiego.

Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy, są ośrodkami wsparcia, pobytu dziennego. Świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Uczestnikami zajęć są osoby, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w celu zwiększenia ich zaradności i samodzielności, a także integracji społecznej.

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego działają dwa takie środowiskowe domy samopomocy:

Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Osób Psychiczenie Chorych w Cieszynie, przeznaczony jest dla 34 osób. Prowadzony jest przez Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego "Więź" na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego. Placówka ta przeznaczona jest dla osób przewlekle psychiczenie chorych oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

Centrum Aktywności TON (Twórcze Odkrywanie Niezależności) w Ustroniu, przeznaczone jest dla 50 osób. Placówka ta prowadzona jest przez Towarzystwo Opieki nad Niepełnosprawnymi w Ustroniu na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia funkcji poznawczych.

Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej. Są to jednostki zapewniające swoim mieszkańcom całodobowe usługi bytowe, opiekuńcze oraz wspomagające. Dom zapewnia również możliwość korzystania ze świadczeń medycznych i terapeutycznych.

W powiecie cieszyńskim funkcjonują 3 powiatowe domy, 5 prowadzonych na zlecenie powiatu cieszyńskiego oraz 2 miejskie, w których w sumie zamieszkać może 806 osób.

Powiatowe Domy Pomocy Społecznej:

Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień” w Cieszynie, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych, posiada 70 miejsc.

Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Feniks” w Skoczowie, przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (kobiet i mężczyzn), posiada 102 miejsca.

Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Pogórze, przeznaczony dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (kobiet), posiada 152 miejsca oraz **filia „Bursztyn” w Kończycach Małych**, przeznaczona dla osób przewlekle psychicznie chorych (kobiet), posiada 32 miejsca.

Domy Pomocy Społecznej prowadzone na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego:

Dom Pomocy Społecznej Konwentu Bonifratrów w Cieszynie, przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych (mężczyzn), posiada 116 miejsc.

Ewangelicki Dom Opieki „Emaus” w Dzięgielowie, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku, posiada 89 miejsc.

Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Cieszynie, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych, posiada 30 miejsc.

Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr BDNP w Skoczowie, przeznaczony dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (chłopców), posiada 39 miejsc.

Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci w Strumieniu, przeznaczony dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie (chłopców), posiada 73 miejsca.

Miejskie Domy Pomocy Społecznej

Dom Spokojnej Starości w Cieszynie, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku, posiada 65 miejsc.

Miejski Dom Spokojnej Starości w Ustroniu, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku, posiada 38 miejsc.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Do placówek opiekuńczo - wychowawczych kierowane są dzieci powyżej 10 roku życia. Mogą w nim przebywać do osiągnięcia pełnoletności, jednak nie dłużej niż do 25 roku życia w przypadku kontynuacji nauki. Domy zapewniają dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają ich niezbędne potrzeby bytowe, opiekuńcze, rozwojowe, zdrowotne,

społeczne, religijne i emocjonalne. Placówki podejmują działania mające na celu powrót dziecka do środowiska rodzinnego. W tym zakresie współpracują z innymi podmiotami.

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego działają 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, tj.:

- Dom Dziecka w Cieszynie przeznaczony dla 14 wychowanków
- Dom Dziecka w Dzięgielowie przeznaczony dla 14 wychowanków
- Dom Dziecka w Międzywiciu przeznaczony dla 14 wychowanków
- Dom Dziecka w Wiśle przeznaczony dla 14 wychowanków,

oraz 1 placówka typu interwencyjnego, tj.: Rodzinny Dom Czasowego Pobytu dla Dzieci „Sindbad” w Ustroniu dla 12 wychowanków, prowadzona na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego.

Punkt interwencji kryzysowej (PIK)

Jest prowadzony jest na zlecenie Powiatu zgodnie z zapisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zadaniem Punktu Interwencji Kryzysowej (PIK) jest: Udzielanie specjalistycznego poradnictwa, w tym w szczególności psychologicznego i prawnego osobom i rodzinom w kryzysie lub stanie przedkryzysowym, w tym m. in. w sytuacji:

- problemów rodzinnych,
- samobójstwa,
- kryzysów w związkach,
- napadu, gwałtu,
- wypadków komunikacyjnych, katastrof, pożarów,
- utraty osobistej,
- kryzysów rozwoju osobistego.

Interwencja kryzysowa, stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego.

PIK niesie pomoc w formie kontaktu telefonicznego, bezpośredniego kontaktu w swojej siedzibie oraz interwencji wyjazdowych. Ponadto współpracuje ze służbami oraz instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny z terenu powiatu cieszyńskiego bez względu na posiadany dochód. Pomoc udzielana w PIK jest bezpłatna.

Powiatowy Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Pogórz

Jest prowadzony na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego przez organizację pozarządową. Jest to placówka całodobowa, przeznaczona dla 18 osób wymagających schronienia (matek z małoletnimi dziećmi, kobiet w cięży, ojców z małoletnimi dziećmi oraz innych osób sprawujących opiekę prawną nad małoletnimi dziećmi). Dom świadczy usługi w zakresie:

- interwencyjnym,
- terapeutyczno-wspomagającym,
- potrzeb bytowych.

Udzielane wsparcie specjalistyczne ma na celu przezwyciężenie sytuacji kryzysowej, która jest przyczyną skierowania do Domu. Zasady przyjmowania oraz ustalania odpłatności za pobyt określa ustawa o pomocy społecznej wraz z aktami wykonawczymi.

Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie (POW) w Cieszynie

Jest prowadzony jest na zlecenie Powiatu, współfinansowany w 50% przez Gminy Powiatu Cieszyńskiego. Głównym celem jego działalności jest udzielanie wszechstronnej pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej. POW jest miejscem interwencyjnym, a jego podstawowym zadaniem jest przerwanie przemocy w rodzinie i minimalizowanie jej skutków.

Obszary pomocy świadczonej przez POW:

- interwencja kryzysowa, udzielana jest każdej osobie, która zgłosi się do POW;
- pełnienie dyżurów interwencyjnych – w nocy, dni świąteczne i weekendy;
- wsparcie emocjonalne i informacyjne;
- udzielanie schronienia kobietom oraz mężczyznom z niepełnoletnimi dziećmi przez okres maksymalnie 3 miesięcy;
- pomoc prawna;
- pomoc psychologiczna;
- opieka pedagogiczna nad dziećmi mieszkającymi w POW;
- terapia pedagogiczna/psychologiczna dla dzieci i młodzieży;
- prowadzenie grupy socjoterapeutycznej dla dzieci;
- prowadzenie grupy wsparcia dla osób dorosłych – osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- współtworzenie lokalnego systemu na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – ścisła współpraca z instytucjami, organizacjami i osobami pracującymi w obszarze przemocy.

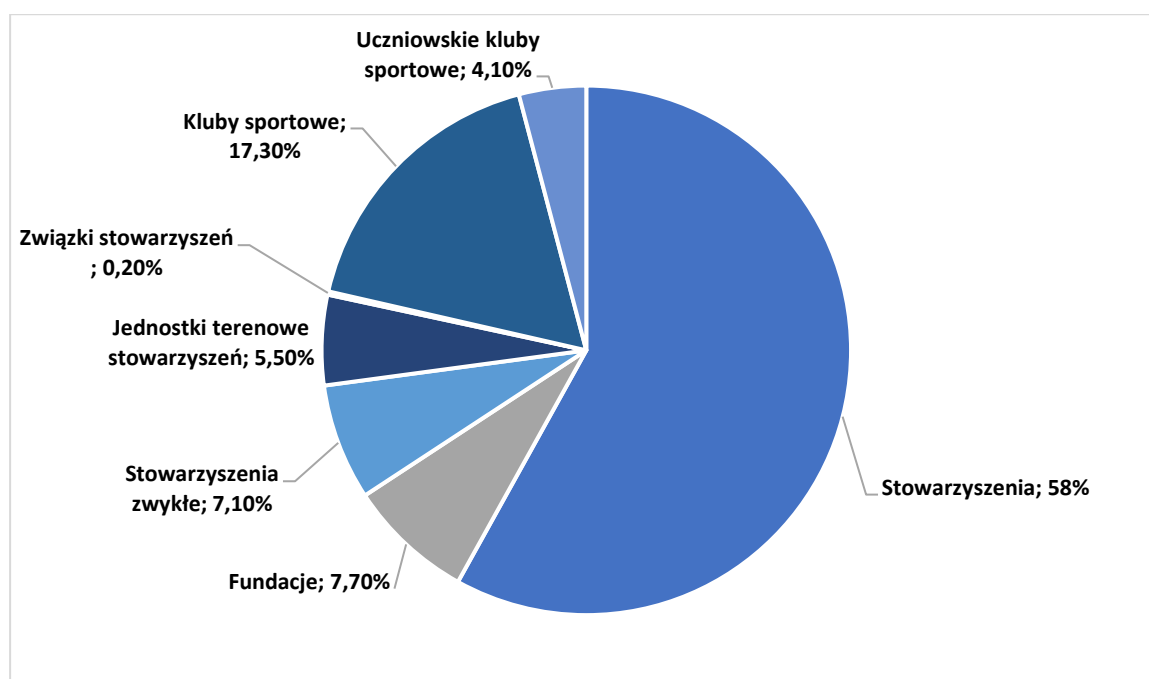

Pobyt w POW stanowi element procedury „Niebieskiej Karty” i realizowany jest w ścisłej współpracy z Gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Przyjęcie do POW odbywa się bez skierowania, po uprzednim kontakcie z ośrodkiem pomocy społecznej (OPS). W sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia możliwe jest także przyjęcie bez wcześniejszego kontaktu z OPS.

3. Organizacje Pozarządowe

Na terenie powiatu cieszyńskiego na koniec 2022 r. funkcjonowały 542 organizacje pozarządowe. Z punktu widzenia formalno-prawnego 58 % organizacji działających w powiecie to stowarzyszenia (forma podstawowa), 7,7 % to fundacje, 7,1 % to stowarzyszenia zwykłe, 5,5 % to jednostki terenowe stowarzyszeń (np. koła, oddziały), 0,2 % to związki stowarzyszeń. Ponadto 17,3 % organizacji pozarządowych to kluby sportowe a 4,1 % to uczniowskie kluby sportowe.

Wykres 11. Struktura organizacji pozarządowych na terenie powiatu cieszyńskiego w 2022 roku.

Źródło: opracowanie własne

Cele organizacji pozarządowych z naszego terenu są różnorodne i obejmują wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego powiatu. Działają m.in. w obszarze turystyki, sportu, oświaty, ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Stanowią one także zaplecze do działań związanych ze sztuką, religią, organizacją imprez kulturalnych oraz wszelkich inicjatyw lokalnych (np. organizacja aukcji charytatywnych, wystawy, wernisaże, spotkania artystyczne).

Organizują różnorodne pod względem tematycznych szkolenia, kursy i warsztaty i udzielają porad, zgodnie z profilem prowadzonej działalności różnym grupom odbiorców

m.in. przedsiębiorcom, osobom poszukującym pracy, niepełnosprawnym, uzależnionym. Poza tym realizują zadania z dziedziny pomocy społecznej i profilaktyki wśród dzieci i młodzieży. Działają ponadto w zakresie promowania walorów poszczególnych gmin powiatu cieszyńskiego, propagują wiedzę o społeczności lokalnej, tradycjach, historii oraz podejmują działania na rzecz ochrony zasobów materialnej i duchowej kultury.

Część działających organizacji stanowią OSP, których zasadniczym celem jest branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, innych klęsk i zdarzeń oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami. Istnieją również stowarzyszenie, których działalność statutowa opiera się na aktywizacji zawodowej rzemieślników różnych branż, a także na integracji środowisk zawodowych. Funkcjonują także organizacje, których celem jest realizacja zadań w zakresie wymiany kulturalnej i sportowej z miastami partnerskimi. Niektóre stowarzyszenia działające w powiecie cieszyńskim deklarują działania na rzecz środowiska przyrodniczego i jego ochrony.

Organizacje pozarządowe w znaczący sposób w realizacji ich zadań są wspierane poprzez aktywny udział wolontariuszy. Działalność organizacji pozarządowych jest finansowana głównie ze składek członkowskich, z odpłatności za usługi w ramach działania statutowego, z dochodów z działalności gospodarczej, z dotacji przekazanych przez inny oddział organizacji oraz innych źródeł. Istotną rolę w funkcjonowaniu organizacji pozarządowych odgrywa pozyskiwanie środków samorządowych na realizację planowanych działań. Część środków pozyskują z realizacji zadań publicznych m.in. z następujących dziedzin: kultura, sport, edukacja, pomoc społeczna, promocja i ochrona zdrowia, ochrona środowiska, przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój przedsiębiorczości i integracja europejska.

4. Cudzoziemcy

Zadaniem powiatu jest pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. C lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach. Pomoc dla cudzoziemca jest realizowana w ramach indywidualnego programu integracji, uzgodnionego między Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie a cudzoziemcem, określającego wysokość, zakres i formy pomocy, w zależności od indywidualnej sytuacji życiowej cudzoziemca i jego rodziny.

Do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w roku 2022 zwrócił się z wnioskiem o pomoc 1 obywatel Białorusi, spełniający w/w przesłanki. Z zainteresowanym podpisano Indywidualny Program Integracji na okres 01.05.2022 r. do 30.04.2023 r. W ramach realizacji Indywidualnego Programu Integracji Wnioskodawca uzyskał wsparcie finansowe, jak również świadczenie pracy socjalnej, poradnictwo specjalistyczne, informację i wsparcie w kontaktach z innymi instytucjami oraz inne działania wspierające w zależności od wykazywanych potrzeb.

Konflikt zbrojny, który rozpoczął się 24 lutego 2022r. na terytorium Ukrainy, spowodował lawinowy napływ na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli z tego kraju. Zdarzenie to wygenerowało potrzebę sformalizowania reguł określających zasady pobytu na terytorium naszego kraju tej ludności, jak również reguł udzielania jej pomocy na różnych płaszczyznach życia społecznego. Powyższe uregulowane zostało w ustawie z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Znacząca część zadań w omawianym zakresie – zgodnie z unormowaniami ww. ustawy – przypadła jednostkom samorządu terytorialnego, w tym Powiatowi.

W oparciu o regulacje w/w ustawy oraz Polecenia Wojewody Śląskiego wydawane w tym zakresie, Powiat podjął natychmiastowe działania celem zorganizowania zakwaterowania dla przybywających obywateli Ukrainy w oparciu o obiekty z terenu powiatu cieszyńskiego.

W bieżącej i stałej współpracy z Wojewodą Śląskim Powiat Cieszyński zawarł umowy z 22 obiektami co dało możliwość zakwaterowania dla 5 065 osób (w szczytowym okresie końcem marca 2022 r. zakwaterowanych było blisko 3 000 uchodźców). Profesjonalna i zorganizowana koordynacja akcji przez pracowników Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Cieszynie zapewniła Obywatelom Ukrainy możliwość całodobowego kwaterowania się w obiektach. Na koniec 2022 roku na terenie powiatu przebywało 1 285 uchodźców w 16 obiektach. Pomimo stałej rotacji obywateli Ukrainy liczba ta uległa na przestrzeni roku niewielkiej zmianie i na koniec roku 2023 z zakwaterowania w 16 obiektach zorganizowanych przez Powiat Cieszyński korzystało 1021 Uchodźców.

Ponadto w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, pełniące funkcję organizatora pieczy zastępczej na terenie Powiatu Cieszyńskiego, zajmuje się również obsługą obywateli Ukrainy, którzy przed przybyciem na terytorium Polski na terenie Ukrainy pełnili funkcję rodziny zastępczej m.in. w zakresie składania wniosków o wypłatę świadczeń wychowawczych 500 +, świadczeń „dobry start 300+” oraz świadczeń rodzinnych. Ponadto PCPR monitoruje sytuację rodzin oraz udziela niezbędnego wsparcia merytorycznego oraz pomaga w pozyskaniu informacji. Rodziny te mogą korzystać również z pomocy psychologa i terapeuty zatrudnionych w PCPR. Ponadto w razie potrzeby mogą korzystać z pomocy w tłumaczeniach osoby zatrudnionej w Starostwie, a znającej język ukraiński.

W 2022 roku na terenie powiatu cieszyńskiego przebywało 5 rodzin zastępczych z Ukrainy, w których znajdowało się łącznie 34 dzieci. Ponadto w ośrodku Fundacji ING Dzieciom w Wiśle opiekę znalazło 22 dzieci sprowadzone, do Polski przez sztab Ewakuacja przy Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, z Domu Dziecka w Zaporozu.

Na koniec 2023 roku na terenie Powiatu pozostały 2 ukraińskie rodziny zastępcze, w których przebywało 10 dzieci oraz 20 dzieci w Fundacji ING Dzieciom w Wiśle.

Rozdział 4. Diagnoza problemów społecznych na podstawie danych wtórnych

W procesie tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych diagnoza stanowi podstawę do wyznaczenia celów oraz opracowania długofalowych działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych.

Tabela 7. Liczba rodzin i liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022

Rok	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Goleszów	197	453	218	503	133	268
Brenna	171	391	171	265	188	85
Chybie	249	547	275	600	158	420
Dębowiec	63	188	88	244	70	194
Hażlach	96	184	52	80	50	80
Istebna	321	1050	287	928	278	873
Zebrzydowice	235	524	174	363	138	287
Cieszyn	689	1211	516	750	376	538
Strumień	244	598	234	540	222	502
Wiśla	315	628	318	625	302	599
Skoczów	613	1330	581	1237	552	1185
Ustroń	941	1650	750	1349	798	1520

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Powyższa tabela prezentuje wyniki dotyczące ilości rodzin oraz osób korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich trzech lat. Porównując rok 2021 oraz 2022 zauważyć można spadek liczby rodzin korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej, jedynie w przypadku Gminy Brenna oraz Ustroń można zauważyć mały wzrost w korzystaniu ze świadczeń ośrodków pomocy społecznej.

Powodem udzielania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej w 2022 była:

- długotrwała lub ciężka choroba - 1428,
- niepełnosprawność - 993,
- ubóstwo - 979,
- bezrobocie – 598,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 514,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 326,
- alkoholizm – 134,
- bezdomność – 160,

- narkomania – 27,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 38,
- przemoc domowa – 23,
- zdarzenia losowe – 19,
- sytuacja kryzysowa – 7,
- sieroctwo – 2.

W 2022r. z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby udzielono pomocy 1428 razy, co stanowi 27,21% ogólnej liczby powodów przyznania pomocy. Ciężka lub długotrwała choroba wiąże się także z niepełnosprawnością, która stanowi drugi powód najczęściej udzielania pomocy, skorzystało z niej 18,92 % ogółu udzielania pomocy przez ośrodki. Z powodu ubóstwa z różnych form pomocy skorzystało 18,66 % ogółu udzielanej pomocy. W ścisłym związku z ubóstwem zostaje bezrobocie, z powodu którego pomocy udzielono 598 rodzinom. Ponadto pomocy udzielono także 514 rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Należy zwrócić uwagę, że istnieją przyczyny, które w znacznym stopniu i skali determinują problemy społeczne, ale istnieją również takie, które w kontekście strategicznym można uznać za marginalne.

Dla znalezienia właściwych wniosków przeprowadzono analizę operacyjną przy użyciu metody Pareto. Przekładając zrozumienie tej zasady na analizowanie sytuacji można w uproszczeniu przyjąć, że ok 20% zjawisk warunkujących problemy społeczne dotyczy ok 80% osób korzystających z pomocy społecznej. Analizując kwestę problemów społecznych metodą Pareto, opieramy się wyłącznie na danych z ośrodków pomocy społecznej. Znalezienie 20% przyczyn generujących 80% problemów pozwoli na osiągnięcie jak największej ilości celów określonych w strategii, tym samym należy w pierwszej kolejności zająć się ich rozwiązaniem.

Tabela 8. Analiza problemów społecznych według zestawienia Pareto-Lorenza

Problemy społeczne	Liczba rodzin	% udział w populacji	Skumulowana wartość cechy	Istotność kategorii
Długotrwała lub ciężka choroba	1428	27,21	27,21	A
Niepełnosprawność	993	18,92	46,13	
Ubóstwo	979	18,66	64,79	
Bezrobocie	598	11,4	76,19	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	514	9,79	85,98	B
Potrzeba ochrony macierzyństwa	326	6,22	92,2	

Problemy społeczne	Liczba rodzin	% udział w populacji	Skumulowana wartość cechy	Istotność kategorii
bezdomność	160	3,05	95,25	C
Alkoholizm	134	2,55	97,8	
Trudność w przystosowaniu do życia po wyjściu z zakładu karnego	38	0,72	98,52	
Narkomania	27	0,51	99,03	
Przemoc w rodzinie	23	0,44	99,47	
Zdarzenia losowe	19	0,36	99,83	
Sytuacja kryzysowa	7	0,13	99,96	
Sieroctwo	2	0,04	100	
Razem	5248	100		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy oraz danych OPS z terenu powiatu cieszyńskiego.

Jak wynika z powyższej tabeli najpoważniejszymi problemami społecznymi dla powiatu cieszyńskiego jest: długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Nie należy jednak zapomnieć o pozostałych problemach ponieważ mogą one stać się poważniejsze w swojej skali i przesunąć na wyższe kategorie.

1. Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Ostatnie pełne dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2021. Wyniki spisu ludności w 2021 r. wykazały, że liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 5 447,5 tys. Co stanowiło 14% ogólnej populacji. W porównaniu do wyników NSP z 2011r. gdzie liczba osób niepełnosprawnych ogółem wyniosła 4697,0 tys. w 2021r. liczba osób niepełnosprawnych ogółem zwiększyła się o 750,5 tys. tj. o 16% .

Niepełnosprawność jest poważnym problemem zdrowotnym i społecznym.

W większości ogólnych definicji osoby niepełnosprawnej podkreślany jest zarówno moment uszkodzenia i niepełnosprawności organizmu, jak też upośledzenie. Osoba niepełnosprawna to osoba posiadająca określone uszkodzenie narządów i niepełnosprawność organizmu, które powoduje określone konsekwencje dla prowadzenia normalnego życia i funkcjonowania społecznego np.: pobierania nauki w szkole, wykonywanie czynności życia codziennego, wykonywanie pracy zawodowej, udział w życiu społecznym oraz udział w zajęciach w czasie wolnym od pracy.

Kluczowa w kwestii funkcjonowania i zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku z późniejszymi zmianami. Ustawa definiuje pojęcie „niepełnosprawności, jako – trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”.

Orzecznictwo

W polskim systemie aktualnie obowiązuje dwutorowe orzekanie o niepełnosprawności, odbywa się w dwóch formach, a zarazem instytucjach. Do celów rentowych organami uprawnionymi są lekarze orzecznicy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do celów pozarentowych powołany przez Starostę „Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności”. Do celów rentowych orzeka się o częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy bądź niezdolności do samodzielnej egzystencji, natomiast dla celów poza rentowych o znacznym, umiarkowanym lub lekkim stopniu niepełnosprawności. Osoby do 16 roku życia orzekane są bez stopnia niepełnosprawności.

Liczba osób niepełnosprawnych jest trudna do oszacowania z uwagi na złożoność systemu orzeczniczego poza wspomnianymi instytucjami orzeczenia o niepełnosprawności wydawane są przez komisje Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych samorząd powiatowy (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy) ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych realizuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Do celów pozarentowych orzeczenia wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, zawierają one wskazania dotyczące m.in. odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, w tym specjalistycznego, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz usług socjalnych i opiekuńczych. Dane te, w rozbiciu na lata 2020, 2021, 2022 zostały przedstawione poniżej w formie tabelarycznej.

Tabela 9. Główna przyczyna wkladania wniosków o ustalenie niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2020-2022

Cel złożenia wniosku	2020	2021	2022
Odpowiednie zatrudnienie	325	381	457
Szkolenie	4	2	4
Uczestnictwo w WTZ	18	13	19
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	208	291	279

Cel złożenia wniosku	2020	2021	2022
Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia	200	250	293
Zasiłek stały	31	24	131
Zasiłek pielęgnacyjny	651	733	682
Karta parkingowa	311	339	414
Inne	237	362	502
Razem	1985	2417	2781

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON

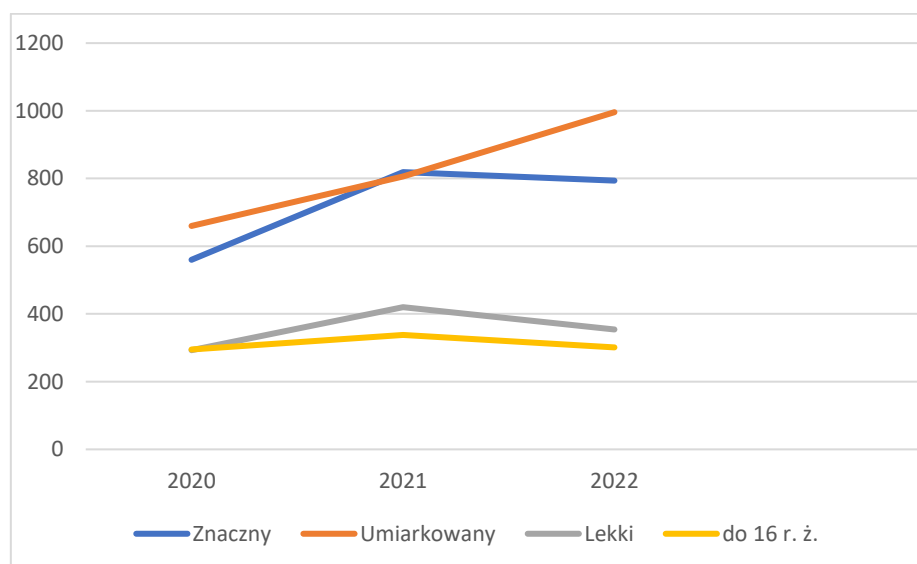
Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności może orzec o przyznaniu znacznego, umiarkowanego bądź lekkiego stopnia niepełnosprawności, jednak może również stwierdzić brak stopnia niepełnosprawności – co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydawane orzeczenia o niepełnosprawności w latach 2020-2022

Stopień niepełnosprawności	2020	2021	2022
Znaczny	560	819	794
Umiarkowany	660	806	996
Lekki	293	420	354
Do 16 roku życia	295	338	301
Razem	1808	2383	2445

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON

Wykres 12. Wydawane orzeczenia o niepełnosprawności w latach 2020-2022.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON

Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Mniejszy odsetek stanowią schorzenia

narządu wzroku i słuchu, choroby psychiczne czy upośledzenie umysłowe. Osoby niepełnosprawne to grupa wewnątrznie bardzo zróżnicowana pod wieloma względami, m.in.: stopnia i rodzaju niepełnosprawności, wykształcenia, wieku, miejsca zamieszkania, cech demograficznych i społecznych oraz sytuacji na rynku pracy. Niejednokrotnie osoby niepełnosprawne posiadają niższe wykształcenie oraz przejawiają małą aktywność zawodową, co kieruje je w stronę ubóstwa i może prowadzić do wykluczenia społecznego. Wsparcia osobom niepełnosprawnym udzielają m.in. ośrodki pomocy społecznej.

Rehabilitacja społeczna

W rozumieniu wspomnianej ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, rehabilitacja to wiele działań; w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym uczestnictwie tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Finansowaniem rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych zajmuje się w głównej mierze PFRON wspomagany środkami z powiatów. Przepływ środków pieniężnych na realizację poszczególnych zadań, w tym systemie może mieć charakter obligatoryjny lub fakultatywny. Uzależnione jest to od dochodu, rodzaju i stopnia niepełnosprawności a także od wysokości środków przekazanych powiatowi cieszyńskiemu przez PFRON.

Istota rehabilitacji społecznej polega na przywróceniu osobie niepełnosprawnej możliwie pełnej samodzielności społecznej we wszystkich wymiarach, tj. kulturowym, społecznym i zawodowym oraz na edukacji osób zdrowych w zakresie problematyki niepełnosprawności. Uzyskany zakres samodzielności jest zróżnicowany u poszczególnych osób. Mogą one osiągnąć całkowitą samodzielność społeczną i ekonomiczną lub potrzebować okresowego albo stałego wsparcia.

Część osób wymaga uregulowania spraw bytowych (przyznanie renty, dodatku pielęgnacyjnego, zapomogi), zniesienia barier architektonicznych, urbanistycznych i społecznych oraz zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczno—rehabilitacyjny.

W ramach zadań realizowanych przez PCPR z zakresu rehabilitacji społecznej osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o m.in.: dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny i rehabilitacyjny, likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych czy dofinansowanie kosztów kształcenia na poziomie wyższym. Poniższa tabela przedstawia liczbę złożonych wniosków w latach 2020-2022 w ramach wybranych zadań.

Tabela 11. Liczba wniosków składanych w ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2020-2022

Liczba złożonych wniosków	2020	2021	2022
Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	212	293	387
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny	638	619	637
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	11	23	22
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych	61	63	60
Dofinansowanie likwidacji barier technicznych	44	41	62
Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się	40	59	46
Aktywny samorząd Moduł I (dofinansowanie m.in.: do specjalistyczne sprzętu komputerowego, zakupu protez kończyn dolnych i górnych, dostosowania samochodu czy kosztów prawa jazdy)	62	75	75
Aktywny samorząd Moduł II (dofinansowanie kosztów pobierania nauki na poziomie wyższym)	28	29	33
Aktywny samorząd Moduł III (pomoc osobom niepełnosprawnym wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowej)	422	0	0

Źródło: opracowanie własne PCPR Cieszyn.

W sumie w latach 2020-2022 w ramach ww. zadań udzielono wsparcia 4042 osobom niepełnosprawnym. Zaznaczyć należy, iż liczba osób niepełnosprawnych stale rośnie, jest to związane ze wzrostem chorób cywilizacyjnych, szybkim tempem życia oraz starzeniem się społeczeństwa.

Rehabilitacja zawodowa

Rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych w ramach środków PFRON zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do realizacji tych celów niezbędne jest:

- dokonanie oceny zdolności do pracy poprzez przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych, umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności oraz ustalenia kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań;
- prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia;
- przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia;
- dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;

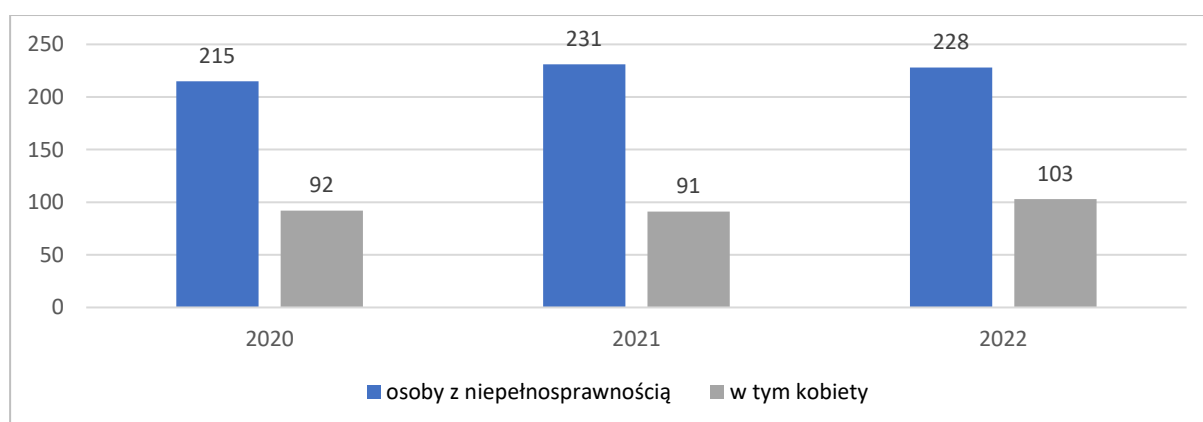
- określenie środków technicznych umożliwiających wykonywanie pracy.

Osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy, stanowią niewielki odsetek spośród całości zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Osoba z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej. Osoba niepełnosprawna posiadająca status „poszukującego pracy”, a nie pozostająca w zatrudnieniu może skorzystać z usług urzędu pracy i instrumentów finansowanych ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do pracodawców.

Na koniec grudnia 2022r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie było zarejestrowanych 228 osób z niepełnosprawnością, posiadających status osoby bezrobotnej. Wśród wszystkich osób bezrobotnych osoby bezrobotne z orzeczoną niepełnosprawnością stanowią ~7 % tej grupy zarejestrowanych osób. Ponadto 38 osób było zarejestrowanych jako poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Wykres 13. Osoby bezrobotne z niepełnosprawnością zarejestrowane w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne PUP Cieszyn

W roku 2022r. Powiatowy Urząd Pracy dysponował 168 stanowiskami pracy (ofertami) dedykowanymi dla osób z niepełnosprawnościami. Dla porównania w roku 2021 urząd dysponował 70 takimi wolnymi stanowiskami pracy.

Jednak osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać ze wszystkich ofert pracy na ogólnym rynku pracy zgodnie z wykształceniem, predyspozycjami i możliwościami. Zdolność do pracy na określonym stanowisku pracy potwierdza lekarz medycyny pracy. Dlatego tak ważne jest propagowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością na ogólnym rynku pracy. Sytuacja osób z niepełnosprawnością wiąże się z barierami wykraczającymi poza bariery ogółu

osób zarejestrowanych. Z drugiej strony istotne jest to, że zarówno osoby z niepełnosprawnością, jak i instytucje podejmują wysiłki by pokonywać te bariery.

Środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych są wsparciem zarówno dla osób bezrobotnych, jak i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu, które posiadają orzeczony stopień niepełnosprawności. Stwarza to dodatkowe możliwości aktywizacji zawodowej prowadzonej przez Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie. O ile ogólna liczba osób zarejestrowanych wzrosła, to wśród osób z niepełnosprawnościami widoczne jest zmniejszenie ilości zarejestrowanych, co może oznaczać z jednej strony, iż więcej tych osób jest aktywnych zawodowo, a z drugiej, że kryteria orzekania o niepełnosprawności są coraz bardziej rygorystyczne lub osoby wcześniej orzekane nie wystąpiły po raz kolejny w celu orzekania swojego stanu zdrowia.

Tabela 12. Wydatkowanie środków PFRON w 2022 roku

Wydatkowanie środków PFRON w 2022 roku			
Forma wsparcia	Kwota PFRON	Liczba osób objętych wsparciem	Ilość osób, które podjęły pracę
Staże	37 803,00 zł	3	3
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	118 520,00 zł	4	4*

Źródło: opracowanie własne PUP Cieszyn

*samozatrudnienie

2. Ubóstwo

Zjawisko ubóstwa ma podłoże ekonomiczne, społeczne, psychologiczne, polityczne. Jest ono nie tylko niedostatkiem środków materialnych, ale również deficytem w poziomie wykształcenia, warunkach mieszkaniowych czy potrzebach kulturowych. Największy problem stanowi ono w rodzinach, w których następuje kumulacja wszystkich wymienionych czynników. Ubóstwo może mieć charakter indywidualny i określa wówczas warunki życia jednostki, jej kondycję materialną i psychiczną. Natomiast, gdy wywiera negatywny wpływ na rozwój społeczeństwa i gospodarki wówczas można mówić o ubóstwie społecznym.

Bazą wyjściową pomiaru tego zjawiska w krajach Wspólnoty jest tzw. Operacyjna definicja ubóstwa, która: „*odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania*” (A. Kurzynowski, *Polityka Społeczna*, wyd. Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2002, s. 159).

Progi ubóstwa stanowią kryterium mierzalności tego problemu, które zostają przyjęte dla badanej grupy społecznej bądź jednostki. Progi te najczęściej mają charakter dochodowy i przybierają postać konkretnych pieniężnych linii ubóstwa.

W pierwszej grupie mieszczą się takie przyczyny, które uniemożliwiają zapewnienie sobie minimum egzystencji tj.: kalectwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność umysłowa lub fizyczna, podeszły wiek. Druga grupa obejmuje przyczyny osobowe, a mianowicie: lenistwo, nieuczciwość, brak zasad i chęci do pracy lub kształcenia się. Do trzeciej kategorii przyczyn należą głównie czynniki ekonomiczne, gospodarcze i polityczne np. bezrobocie.

Pozostanie bez zatrudnienia jednego z członków rodziny skutkuje obniżeniem się jej dochodów. Dlatego też rodziny, których dochód osoby lub rodziny nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej mogą starać się o przyznanie pomocy finansowej z ośrodka pomocy społecznej. Sprawozdania MPiPS podają, iż najczęstszym powodem przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej jest właśnie ubóstwo, żadna z innych przyczyn przyznania świadczeń nie ma tak dużych rozmiarów.

Jak wynika z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej zlokalizowanych na terenie naszego regionu następuje pogłębianie sfery ubóstwa. Jest to spowodowane współwystępowaniem innych determinantów mających wpływ na obniżenie poziomu życia rodziny. Do najbardziej oddziaływujących czynników należą: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba.

Funkcjonuje tutaj mechanizm „błędnego koła” – przyczyny stają się równocześnie skutkami zjawiska ubóstwa. Uzależnienie od alkoholu może być więc rozpatrywane zarówno jako jego przyczyna, jak i jego konsekwencja, gdyż przymus przeznaczenia środków na alkohol doprowadza do znacznego zmniejszenia zasobów materialnych rodziny obciążonej tą dysfunkcją. Podobną zależność można zaobserwować w przypadku bezrobocia. Powoduje ono konsekwencje nie tylko w sferze materialnej, ale również w sferze psychicznej. Skutkuje to brakiem aktywności zawodowej, bezradnością życiową, a zatem niemożliwością pozyskiwania środków finansowych i dalszym pogłębianiem się ubóstwa. W przypadku niepełnosprawności i długotrwałej choroby konieczność ponoszenia wydatków na opiekę zdrowotną oraz związana z tym mniejsza atrakcyjność na rynku pracy również pogarsza sytuację ekonomiczną rodziny. W ramach działań realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej w roku 2022 z tytułu ubóstwa wsparcia udzielono 979 rodzinom, a w roku 2021 - 988 rodzinom, natomiast w roku 2020 - 1014 rodzinom.

Przeciwdziałanie ubóstwu ma przede wszystkim charakter lokalny i zależy od inicjatywy władz samorządowych oraz lokalnych organizacji, które mogą bezpośrednio dotrzeć do adresatów planowanej pomocy. Wsparcie rodzin zagrożonych ubóstwem może mieć charakter finansowy, ale również materialny (żywność, odzież, środki czystości, podręczniki, lekarstwa itp.). Dlatego tak ważnym jest aby zdiagnozować zaistniałą sytuację, a następnie dotrzeć do najbardziej potrzebujących.

3. Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem, które ulega ciągłym zmianom. Zarówno stopa bezrobocia, jak i struktura osób pozostających w bezrobociu tzw. rejestrowanym jest zmienna. Definicji bezrobocia jest wiele. Opisując ten problem napotyka się na nieprecyzyjne definiowanie tego zjawiska. Wynika to z faktu, iż istnieje wiele różnych metod jego mierzenia, a każda z nich obarczona jest błędem niedoszacowania lub przeszacowania. W ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajduje się definicja osoby bezrobotnej, która może korzystać z pomocy instytucji.

Instytucją działającą na terenie powiatu cieszyńskiego, do której zadań należy przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia jest Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie. Urząd realizuje programy i projekty umożliwiające zmianę sytuacji osób bezrobotnych. Ważnym aspektem w niwelowaniu skutków bezrobocia jest współpraca z pracodawcami.

Stopa bezrobocia na terenie Powiatu Cieszyńskiego w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie, nawet w okresie pandemii wzrosła nieznacznie. Nie oznacza to jednak, iż osoby bezrobotne nie potrzebują wsparcia. Wciąż na rynku pracy pozostają osoby, których problemy związane z brakiem pracy są bardziej złożone. Wśród przyczyn wywołujących dodatkowe bariery są: niskie kwalifikacje lub ich brak, długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia, problemy zdrowotne, rozbieżne oczekiwania kandydatów do pracy i pracodawców. Od 2022 roku osobami bezrobotnymi są również uchodźcy. Osoby zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy mogą korzystać ze wsparcia doradców klienta oraz doradców zawodowych. Specjaliści zapewniają pomoc, dostosowaną do indywidualnych potrzeb klientów.

Skutki bezrobocia mają charakter ekonomiczny, psychospołeczny i polityczny. Bez względu na to, w jakim obszarze występują, mają zawsze negatywny wpływ na jednostkę bądź daną grupę społeczną. Ocena konsekwencji bezrobocia zależy od długości pozostawania bez pracy, ponieważ im dłużej osoba pozostaje bez zatrudnienia tym większy obszar negatywnego oddziaływania na człowieka. Bezrobocie powoduje zwiększanie się wydatków społecznych, szczególnie w zakresie zabezpieczenia społecznego, które w rezultacie doprowadza do zwiększenia redystrybucji dochodów, a zatem zwiększenia podatków i składek na ubezpieczenia społeczne. Do najważniejszych skutków ekonomicznych należą: obniżenie materialnego poziomu życia, a w konsekwencji osiągnięcie minimum społecznego, emigracja wykształconych pracowników, w szczególności ludzi młodych, niepełne wykorzystanie zasobów ludzkich, zwiększenie wydatków na programy rynku pracy i wypłatę zasiłków. Zjawisko bezrobocia, w szczególności długotrwałego może powodować obniżenie się kondycji psychicznej, apatię, depresję oraz poczucie nieprzydatności w życiu zawodowym i społecznym, a także bezradność wobec zaistniałej sytuacji. Konsekwencją długotrwałego pozostawania bez pracy jest zarówno dysfunkcja rodziny dotkniętej tym problemem, jak również pojawiający się

często problem różnych postaci uzależnienia. Splot tychże determinantów może prowadzić do zjawiska oddalenia od rynku pracy i problemów społecznych.

Wyzwania na rynku pracy związane z bezrobociem:

- zmiany technologiczne;
- zwolnienia grupowe;
- konieczność pozyskiwania środków na projekty według zmieniających się zasad;
- wzrost pensji minimalnej;
- inflacja;
- zawody deficytowe i nadwyżkowe.

4. Opieka nad dzieckiem i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Zarządzeniem nr WO.120.37/2011 z dnia 27 grudnia 2011 Starosta Cieszyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Cieszyńskim.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która wprowadziła nowe rozwiązania zmieniające dotychczasowe zasady funkcjonowania systemu opieki zastępczej nad dziećmi, wynikające z ustawy o pomocy społecznej.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą rodzinnej opieki nad dzieckiem. Stanowi szansę dla dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej na wychowywanie się w środowisku domowym. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodziny zastępcze, które dzielą się na spokrewnione, tworzone przez osoby będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, rodziny niezawodowe i zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne.

Dokonujące się w Polsce zmiany, oprócz pozytywnych skutków, powodują pogłębienie wielu negatywnych zjawisk, takich jak ograniczenie więzi rodzinnych przez uzależnienia, brak poczucia stabilności życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego. Zjawiska te są przyczyną zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny. Do niedawna podstawowym problemem powodującym obniżenie poziomu życia rodziny było bezrobocie. Obecnie powstały nowe zjawiska socjologiczne związane z wyjazdami z kraju, szczególnie młodych ludzi, w poszukiwaniu pracy oraz brak rodzin wielopokoleniowych, wspomagających siebie nawzajem w pokonywaniu trudności życiowych. Zjawiska te mogą pociągać za sobą szereg skutków jak: poczucie frustracji, izolacji społecznej oraz wzrost zjawisk niepożądanych i zachowań patologicznych, które prowadzą do rozpadu rodziny, a tym samym wzrostu liczby

rodzin niepełnych, sierot społecznych czy też pogłębiają bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i przemoc domową. Pozostawienie rodzin w środowisku bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej powodować będzie wzrost zjawiska degradacji rodzin, a najbardziej zagrożone będą w takich sytuacjach dzieci. W uzasadnieniu postanowień sądowych o konieczności umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej spośród przyczyn najczęściej wymienionych pojawia się choroba alkoholowa rodziców a następnie takie dysfunkcje rodziny jak przemoc fizyczna i psychiczna, długotrwałe bezrobocie, szczególnie obojga rodziców, nieumiejętność wypełniania funkcji rodzicielskich, nierealizowanie obowiązku szkolnego.

Zgodnie z rządowymi założeniami do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „podstawową przyczyną umieszczenia dzieci w różnych formach opieki zastępczej jest brak realnej pomocy rodzinie zmarginalizowanej lub rodzinie w kryzysie. Dlatego istotną cechą proponowanych rozwiązań jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, jeżeli ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji. Działania podejmowane w tym zakresie powinny zapewnić rodzinie taką pomoc, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewni w miarę szybki do niej powrót dzieci umieszczonych poza rodziną. Działaniami profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem”.

Rodzina borykająca się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi nie spełnia podstawowych zadań, które należą do jej istoty tj.: nie jest w stanie zagwarantować właściwego klimatu emocjonalnego, nie zaspokaja potrzeb bytowych, materialnych i duchowych, a także psychicznych. Problemy ogniskują się głównie w środowisku szkolnym poprzez zachowania buntownicze, agresję, przeciwstawianie się panującym obyczajom i normom. Zaburzony zostaje również porządek aksjologiczny. Do najważniejszych skutków pozostawiania dzieci w rodzinie o zaburzonej strukturze należą: trudności w nauce, konflikty z prawem, brak motywacji do dalszej nauki i samoakceptacji, osamotnienie. Funkcjonowanie rodziny dysfunkcyjnej powoduje również zmiany w relacjach łączących poszczególnych jej członków, zachowaniami patologicznymi, przekazywaniem negatywnych wzorców, a także konfliktami, przemocą i trudnościami wychowawczymi.

Kolejne tabele przedstawiają dane liczbowe dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020-2022.

Tabela 13. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2020-2022 wg stanu na 31.12 danego roku

	Liczba rodzin zastępczych			Liczba dzieci umieszczonych		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Rodzina zastępcza spokrewniona	69	69	81	83	83	95
Rodzina zastępcza niezawodowa	83	83	79	122	118	111
Rodzina zastępcza zawodowa	10	8	10	49	50	54
Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	4	5	4	15	24	23
Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna	2	2	2	2	2	2
Ogółem	168	167	176	271	277	285

Źródło: opracowanie własne PCPR Cieszyn

Tabela 14. Ruch dzieci w rodzinach zastępczych z uwzględnieniem liczby powstałych i rozwiązanych rodzin w latach 2020-2022

Ruch w danym roku		Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	Ogółem
Liczba dzieci umieszczonych	2020	8	27	3	10	48
	2021	12	20	8	21	61
	2022	24	19	3	28	74
Liczba dzieci, które odeszły, w tym pełnoletni wychowankowie	2020	9	29	6	15	59
	2021	2	12	1	15	30
	2022	14	27	12	13	66
Liczba rodzin zastępczych powstałych	2020	9	13	0	0	22
	2021	11	16	0	0	27
	2022	24	9	2	0	35
Liczba rodzin zastępczych rozwiązanych	2020	5	15	1	0	21
	2021	11	11	0	0	22
	2022	8	12	0	1	21

Źródło: opracowanie własne PCPR w Cieszynie

W przypadku rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej w latach 2020-2022 nie utworzono ani nie rozwiązano takiej rodziny, jak również nie umieszczono dziecka w takiej rodzinie. Również żadne dziecko, w tym pełnoletni wychowanek nie opuścił rodziny zastępczej.

Tabela 15. Liczba placówek opiekuńczo - wychowawczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2020-2022 wg stanu na 31.12 danego roku

Rodzaj placówki	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych			Liczba dzieci umieszczonych w placówkach		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Placówka socjalizacyjna	2	4	4	61	58	59
Placówka interwencyjna	1	1	1	9	12	11
Ogółem	3	5	5	70	70	70

Źródło: opracowanie własne PCPR w Cieszynie.

Tabela 16. Ruch wychowanków w latach 2020-2022

Rodzaj placówki	Liczba dzieci umieszczonych w danym roku			Liczba dzieci, które odeszły w danym roku		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Placówka socjalizacyjna	13	2	7	16	2	4
Placówka interwencyjna	9	13	13	6	6	6
Ogółem	22	15	20	24	8	10

Źródło: opracowanie własne PCPR w Cieszynie.

W latach 2020 – 2022 największa liczba dzieci w powiecie cieszyńskim umieszczona była w rodzinnej pieczy zastępczej, w następującej kolejności: w rodzinach zastępczych niezawodowych, w rodzinach spokrewnionych, w rodzinach zawodowych w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistyczną. Jak pokazują powyższe dane liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej stale rośnie.

Aby system opieki nad dzieckiem i rodziną przyniósł pożądane efekty i był zgodny z założonymi kierunkami należy podjąć następujące zadania:

- rozwijanie systemu wspierania rodziny,
- zapobieganie patologiom społecznym,
- tworzyć i wspierać rodzinne formy opieki zastępczej, tak aby tylko w ostateczności kierować dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- przygotowywać wychowanków rodzin zastępczych i placówek do samodzielnego życia.

Pomoc społeczna realizowana na poziomie samorządu gminnego nadal w większości nastawiona jest na zaspakajanie bieżących potrzeb rodziny. Stanowi to niewątpliwie bardzo istotne wsparcie w bieżącym funkcjonowaniu rodziny, ale jest jednak niewystarczające i zbyt mało skuteczne.

Problemem nadal pozostaje jakość sprawowanej opieki i zapewnienie dziecku warunków optymalnego rozwoju. Rodzina zastępcza nie może być jedyną szansą wsparcia dla dziecka oraz „mniejszym złem” niż placówka opiekuńczo-wychowawcza.

W rodzinie zastępczej upatrujemy przede wszystkim szansy zapewnienia dziecku ścisłych więzi zaspakajających, zwłaszcza psychiczne, potrzeby dzieci, takie jak poczucie bezpieczeństwa, uznanie i przynależność.

Pojęcie pieczy zastępczej związane jest z działaniami na rzecz wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie to następuje poprzez wdrożenie działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji oraz zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

5. Bezdomność

W literaturze przedmiotu nie istnieje jednoznaczna definicja bezdomności. Jest ona określana m.in. jako sytuacja osób, które w danym okresie nie mają i nie są w stanie zagwarantować sobie schronienia, które spełniałoby minimalne warunki bytowe. Może być ona również określana jako nieposiadanie własnego mieszkania, ani jakiegokolwiek dachu nad głową w stosunkowo długim okresie czasu. Podobnie osobę bezdomną definiuje art. 6 ust. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej tj. osoba bezdomna to „osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Opisując problem bezdomności można zastosować różne typologie jego klasyfikacji. Dlatego też wyróżnia się bezdomność sensu stricto (jawna) oraz bezdomność sensu largo (utajona). Kolejna typologia opiera się na specyficznych predyspozycjach osobowościowych i przekonaniach oraz względach ekonomicznych, które stanowią podstawę do podziału osób bezdomnych na „bezdomnych z wyboru” i „bezdomnych z przymusu”. Natomiast J. Marszałkowicz dzieli bezdomnych na aktualnych i potencjalnych: „Bezdomni aktualni są to ludzie nie mający dachu nad głową, którzy od rana do wieczora myślą, gdzie można by znaleźć schronienie na noc (...). Bezdomni potencjalni są to ludzie nie posiadający własnego mieszkania, chwilowo gdzieś wegetujący, ale w każdej chwili mogący utracić dach nad głową.

Do nich należy zaliczyć bezdomnych przebywających w zakładach karnych, szpitalach, sanatoriach przeciwgruźliczych, odwykówkach, schroniskach i noclegowniach, w miejscach wykonywania prac sezonowych budowlanych lub ogrodniczo-rolnych, w chwilowych kwaterach, stancjach i melinach” (tekst z referatu J. Marszałkowicza, Bezdomność w latach 1945-1997, dostępny na stronie internetowej: www.bratalbert.org.pl).

Bezdomność można rozpatrywać w dwóch aspektach, a mianowicie w ujęciu psychologicznym i socjologicznym. W ujęciu socjologicznym jest ona rozumiana jako problem społeczny, którego cechą charakterystyczną jest brak miejsca zamieszkania (domu). Komplementarnym do ujęcia socjologicznego jest ujęcie psychologiczne, które oznacza stan istnienia człowieka bez miejsca zamieszkania, pozbawionego środków koniecznych do zaspokojenia głównych potrzeb życiowych, a przede wszystkim wyizolowanego z lokalnego środowiska w wyniku rozpadu więzi społecznych, który jest związany z poważnym upośledzeniem psychicznym i społecznym funkcjonowaniem osoby bezdomnej.

Według Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej bezdomność powodowana jest najczęściej wskutek:

- **rozpadu rodziny** – a więc zerwanie przez członków rodziny więzi formalnych, psychologicznych i społecznych, a w konsekwencji nie wypełnianie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, związanych z odpowiedzialnością za los swoich członków;
- **eksmisji** – prawnego nakazu opuszczenia lokalu, spowodowanego zadłużeniem lokatorów z tytułu opłat za czynsz, lub innych przyczyn ekonomicznych, ale także wynikający z braku systemu wsparcia prawnego osób zagrożonych eksmisją, które nie potrafią bronić swoich interesów wobec osób trzecich lub instytucji państwa,
- **opuszczenia zakładu karnego** przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania lub uzyskania go w miejscu poprzedniego zamieszkania,
- **braku** możliwości uzyskania **zatrudnienia**,
- **braku** możliwości uzyskiwania stałych **dochodów**, lub ich niskiego poziomu,
- **przemoc domowa**,
- **uzależnienia**, od alkoholu lub innych środków,
- **braku schronienia** w wyniku m.in. likwidacji hoteli pracowniczych, opuszczenia placówki opiekuńczo – wychowawczej, szpitala psychiatrycznego itd.

Ważnym problemem dotyczącym zjawiska bezdomności jest brak wiedzy o faktycznej ilości osób dotkniętych tym problemem społecznym. Zasadniczo jedynym źródłem danych o liczbie bezdomnych są ośrodki pomocy społeczne, które udzielają im m.in. wsparcia finansowego.

W roku 2022 ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące w powiecie cieszyńskim udzieliły pomocy finansowej 160 rodzin, których dotknął problem bezdomności. Poniższa tabela przedstawia ilość rodzin i osób w rozbiciu na gminy, które udzieliły wsparcia w tym zakresie.

Tabela 17. Pomoc udzielana przez ośrodki pomocy społecznej z powodu bezdomności w latach 2020-2022

L.p.	Gmina	2020	2021	2022
		Liczba rodzin		
1.	Brenna	3	4	7
2.	Chybie	3	5	6
3.	Cieszyn	57	33	74
4.	Dębowiec	2	2	1
5.	Goleszów	4	4	4
6.	Hażlach	4	4	4
7.	Istebna	3	3	4
8.	Skoczów	25	23	24
9.	Strumień	6	8	11
10.	Ustroń	4	11	8
11.	Wisła	4	7	7
12.	Zebrzydowice	6	5	10
Razem		121	109	160

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

We wdrażanie działań mających na celu wsparcie osób bezdomnych zaangażowane są również organizacje pozarządowe, które zajmują się tym problemem z uwagi na swoją statutową działalność bądź wykonują je w ramach zadań zleconych przez gminę.

6. Przemoc domowa

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej definiuje pojęcie **przemoc domowa** jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

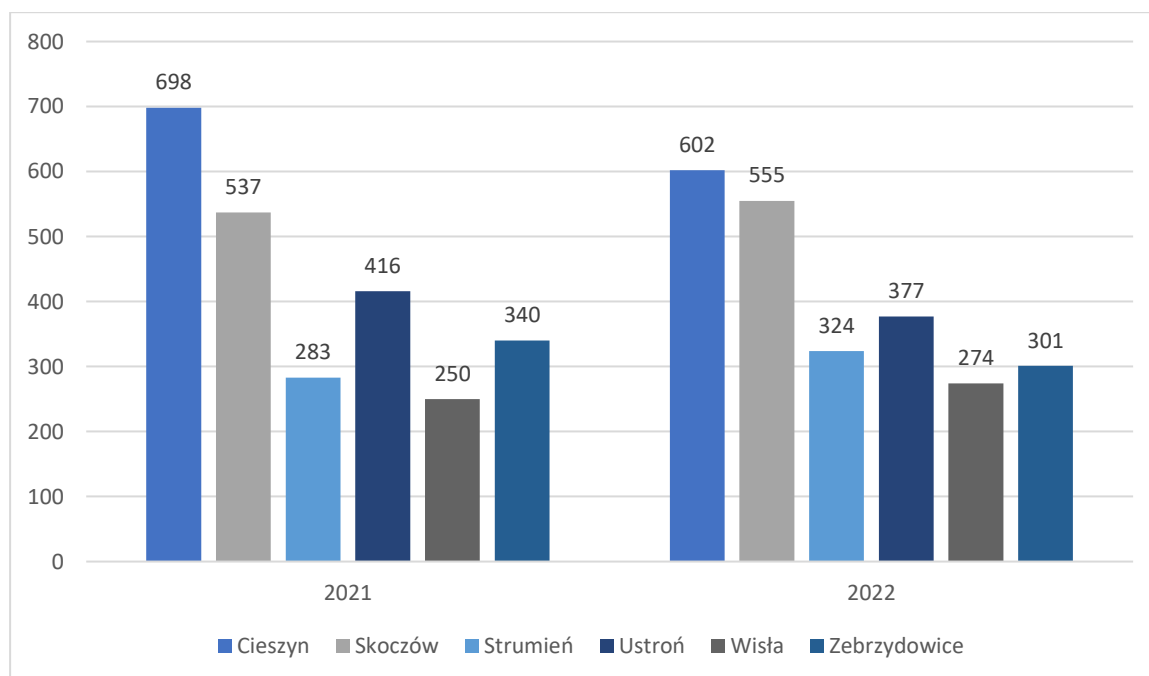
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc występuje w sytuacji nierównowagi sił, często w stosunku do osób słabszych fizycznie, psychicznie, o niższym poczuciu własnej wartości i zależnych od osoby stosującej przemoc. Przemocy domowej najczęściej doświadczają dzieci i kobiety. Jednakże coraz częściej zdarza się, że mężczyźni są dotknięci przemocą domową. Szczególnie narażone na ataki przemocy są osoby niepełnosprawne i ludzie w podeszłym wieku. Bardzo często przemoc związana jest ze spożywaniem przez osobę stosującą przemoc domową alkoholu lub innych substancji odurzających.

Osoby doznające przemocy domowej często ukrywają ten fakt przed otoczeniem. Z różnych powodów nie chcą również ujawniać tego faktu i obciążać osób stosujących przemoc. Jeśli zdecydują się na ujawnienie tego faktu, najczęściej szukają wsparcia w jednostkach pomocy społecznej najbliższej miejsca zamieszkania, tj. w miejskim lub gminnym ośrodku pomocy społecznej.

W celu określenia wielkości problemu przemocy domowej na terenie powiatu cieszyńskiego, PCPR zebrało dane z gmin w tym zakresie, w tym z ośrodków pomocy społecznej oraz jednostek policji.

Wykres 14. Liczba interwencji domowych w latach 2021-2022

Źródło: jednostki Policji z terenu powiatu cieszyńskiego

Dane w powyższym wykresie wskazują, iż w latach 2021-2022 najwięcej interwencji domowych było zgłaszanych do Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie oraz Komisariatu Policji w Skoczowie.

Dane zawarte na powyższym wykresie, przekazane przez jednostki Policji wskazują na to, iż liczba interwencji domowych utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat. Na terenie całego powiatu cieszyńskiego rokrocznie dochodzi do ok. 2500 interwencji domowych. Jednak nie każda interwencja skutkuje rozpoczęciem procedury „Niebieskiej Karty”. W roku 2021 przedstawiciele Policji założyli 213 „Niebieskich Kart”, co stanowi ponad 8 % w stosunku do podjętych interwencji. W roku 2022 założyli 219 „Niebieskie Karty”, co stanowi 9 % wszystkich podejmowanych interwencji.

Tabela 18. Stosowanie procedury „Niebieska Karta” z podziałem na instytucje

		Rok 2021	Rok 2022
Liczba założonych „Niebieskich Kart”		266	284
w tym, założone przez przedstawicieli:	jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	61	54
	gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	7	1
	Policji	181	212
	oświaty	18	16
	ochrony zdrowia	4	5
Liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”		254	253

Źródło: ośrodki pomocy społecznej, centrum usług społecznych z terenu powiatu cieszyńskiego

Powyzsza tabela wskazuje jednoznacznie na to, iż to funkcjonariusze Policji najczęściej rozpoczynają procedurę „Niebieskie Karty”. Procedura ta pozwala na skuteczniejszą pomoc osobom doznającym przemocy domowej. Utrzymująca się w latach 2021-2022 na podobnym poziomie liczba osób doświadczających przemocy domową może świadczyć o tym, iż osoby, które dotknęła przemoc domowa, jak i świadkowie przemocy mają świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy domowej.

Tabela 19. Liczba osób doznających przemocy domowej na terenie powiatu cieszyńskiego

Liczba osób doznających przemocy domowej		2021			2022		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
Gmina Brenna	Ogółem	33			68		
	w tym:	12	5	16	29	5	34
Gmina Chybie	Ogółem	13			31		
	w tym:	10	1	2	28	1	2
Gmina Cieszyn	Ogółem	100			140		
	w tym:	38	5	57	53	6	81
Gmina Dębowiec	Ogółem	24			15		
	w tym:	10	2	12	4	2	9
Gmina Goleszów	Ogółem	28			28		
	w tym:	11	2	15	13	0	15
Gmina Hażlach	Ogółem	77			44		
	w tym:	36	7	34	25	7	12
Gmina Istebna	Ogółem	60			66		
	w tym:	34	1	25	22	3	41
Gmina Skoczów	Ogółem	115			112		
	w tym:	53	11	51	55	11	46
Gmina Strumień	Ogółem	59			61		
	w tym:	26	5	28	26	6	29
Gmina Ustroń	Ogółem	54			47		
	w tym:	25	4	25	20	6	21
Gmina Wisła	Ogółem	98			54		
	w tym:	37	9	52	19	2	33
Gmina Zebrzydowice	Ogółem	80			88		
	w tym:	40	3	37	37	3	48

Źródło: ośrodki pomocy społecznej, centrum usług społecznych z terenu powiatu cieszyńskiego

Z zebranych danych wynika, iż najmniej zgłaszanych przypadków przemocy domowej jest na terenie gminy Chybie i Dębowiec, a najwięcej na terenie gminy Cieszyn.

Tabela 20. Liczba osób doznających przemocy domowej

Liczba osób dotkniętych przemocą domową		2021			2022		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie – gmina Cieszyn	Ogółem	51			62		
	w tym:	44	6	1	49	7	6
Komisariat Policji w Strumieniu – gminy Strumień, Chybie	Ogółem	42			37		
	w tym:	30	4	8	27	2	8
Komisariat Policji w Skoczowie – gminy Skoczów, Brenna, Dębowiec	Ogółem	61			71		
	w tym:	39	15	7	59	8	4
Komisariat Policji w Ustroniu – gminy Ustroń i Golezów	Ogółem	7			13		
	w tym:	6	1	0	12	1	0
Komisariat Policji w Wiśle wraz z Posterunkiem Policji w Istebnej – gminy Wisła, Istebna	Ogółem	25			22		
	w tym:	19	0	6	20	0	2
Komisariat Policji w Zebrzydowicach – gminy Zebrzydowice, Hażlach	Ogółem	30			30		
	w tym:	23	1	6	25	3	2

Źródło: jednostki Policji z terenu powiatu cieszyńskiego

Na terenie powiatu cieszyńskiego, wśród osób doznających przemocy domowej znaczną część stanowią kobiety a następnie dzieci. Jednak w porównaniu do lat ubiegłych coraz częściej mężczyźni są wskazywani jako osoby poszkodowane przemocą domową.

W roku 2021 spośród 741 osób doświadczających przemocy domowej, 44,8 % stanowiły kobiety, dzieci – 47,8 %, a mężczyźni – 7,4 %. W roku 2022 spośród ponad 750 osób, prawie 44 % to były kobiety, dzieci – ponad 49 %, a mężczyźni – prawie 7 %.

Dane te wskazują na to, iż przemoc dotyka głównie kobiety i dzieci. Jednak liczba mężczyzn pokrzywdzonych utrzymuje się na podobnym poziomie.

Z zebranych danych wynika, iż w roku 2021 spośród osób doznających przemocy domowej ponad 5% stanowiły osoby niepełnosprawne, a prawie 10 % - osoby starsze. Natomiast w roku 2022 spośród osób doznających przemocy domowej 6 % to były osoby niepełnosprawne, a 8 % - osoby starsze.

Zachowanie się osoby stosującej przemoc domową może wskazywać jednostkowo znamiona przestępstw określonych w kodeksie karnym, np. znęcanie się, ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, groźbę karalną, zmuszenie, przestępstwo zgwałcenia, obcowanie płciowe z małoletnim, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów, naruszenie nietykalności.

Liczbę postępowań przygotowawczych związanych z przemocą domową na terenie powiatu cieszyńskiego obrazuje kolejna tabela.

Tabela 21. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej

Rodzaj postępowania	Wszczęte		Zakończone sporządzeniem aktu oskarżenia	
	2021	2022	2021	2022
Znęcanie się nad rodziną (art. 207 k.k.)	191	87	182	97
Ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 k.k.)	5	1	3	2
Naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia (art. 157 k.k.)	119	66	101	64
Groźba karalna (art. 190 k.k.)	118	101	101	80
Zmuszenie (art. 191 k.k.)	21	10	27	16
Przestępstwo zgwałcenia (art. 197 k.k.)	15	11	22	6
Obcowanie płciowe z małoletnim (art. 200 k.k.)	20	13	23	8
Rozpijanie małoletniego (art. 208 k.k.)	5	0	1	2
Uchylanie się od płacenia alimentów (art. 209 k.k.)	424	222	275	226
Naruszenie nietykalności (art. 217 k.k.)	12	14	5	7

Źródło: jednostki Policji z terenu powiatu cieszyńskiego

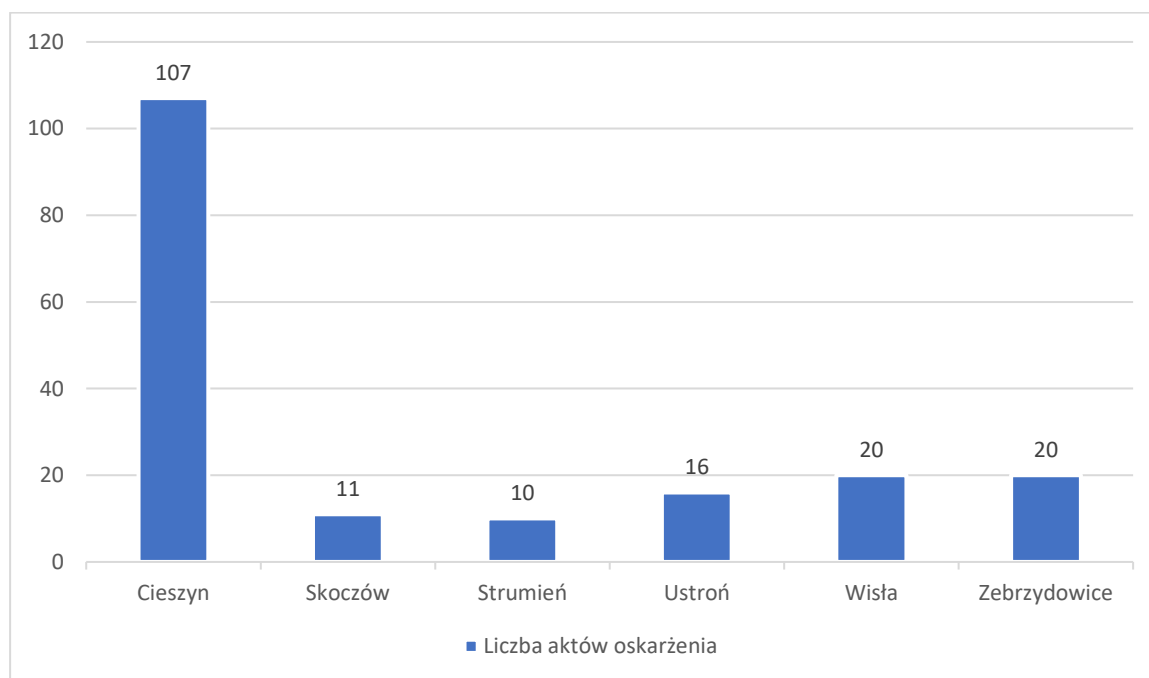
Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż najwięcej aktów oskarżenia związanych ze zjawiskiem przemocy domowej zostało sporządzonych za przestępstwa dotyczące uchylania się od płacenia alimentów oraz gróźb karalnych. Dość często akty oskarżenia dotyczyły znęcania się nad rodziną oraz naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia. Dane z lat 2021-2022 wskazują na to, iż sporządzane akty oskarżenia dotyczące przemocy domowej odnoszą się nie tylko do znęcania się nad rodziną, ale wielu innych czynności, takich jak: ciężki uszczerbek na zdrowiu, zmuszenie, zgwałcenie, obcowanie płciowe z małoletnim czy naruszenie nietykalności.

Pojedyncze postępowania zakończone sporządzeniem aktu oskarżenia dotyczyły rozpijania małoletniego.

Akty oskarżenia dotyczące znęcania się nad rodziną stanowiły w roku 2021 jedynie 16,5 % wszystkich sporządzonych aktów oskarżenia, a w roku 2022 – 19 %. W poszczególnych jednostkach Policji na terenie powiatu cieszyńskiego ilość aktów oskarżenia z art. 207 k.k. różni się, co ilustruje poniższy wykres.

Wykres 15. Akty oskarżenia dotyczące znęcania się nad rodziną (art. 207 k.k.) w latach 2021-2022 z podziałem na jednostki Policji

Źródło: jednostki Policji z terenu powiatu cieszyńskiego

Najwięcej aktów sporządził Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie, a najmniej Komisariaty Policji w Skoczowie i Strumieniu.

Jednakże pomoc dla osób dotkniętych przemocą domową to nie tylko zeznania w jednostce Policji, założenie „Niebieskiej Karty”. Niezbędna jest pomoc psychologiczna, prawna, a także nierzadko pomoc w postaci tymczasowego schronienia. Na terenie powiatu cieszyńskiego osoby dotknięte przemocą domową mogą skorzystać ze schronienia w Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. Od roku 2018 oprócz kobiet i ich dzieci ze schronienia mogą również skorzystać mężczyźni. Ośrodek ten świadczy również pomoc psychologiczną i prawną. Na terenie Ośrodka działa grupa wsparcia dla osób dorosłych, gdzie osoby pokrzywdzone mogą otrzymać wsparcie emocjonalne. Ośrodek prowadzi również terapię pedagogiczną dla dzieci oraz grupę socjoterapeutyczną dla młodzieży.

Tabela 22. Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie

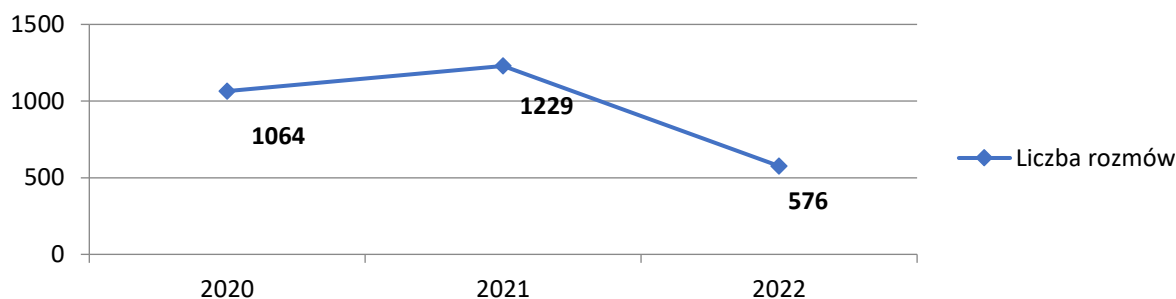
		2021	2022
Liczba osób korzystających ze schronienia – ogółem		41	23
w tym:	kobiety	16	10
	mężczyźni	1	0
	dzieci	24	13
Liczba interwencji		24	16
Liczba osób korzystających z poradnictwa w tym:	prawne	137	153
	psychologiczne	93	129
	medyczne	0	0
	socjalne	11	10
	zawodowe i rodzinne	41	0
	grupa wsparcia	16	6
	terapia pedagogiczna	5	8

Źródło: opracowanie własne PCPR w Cieszynie

W latach 2021-2022 Ośrodek zapewnił schronienie 64 osobom. Jednocześnie ponad 500 osób skorzystało ze specjalistycznego poradnictwa. 22 osoby dorosłe uczęszczały na spotkania grupy wsparcia a 13 dzieci skorzystało z terapii pedagogicznej.

Dodatkowa formą poradnictwa jest działający przy Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie telefon zaufania. Na wykresie 5 zobrazowano ilość wykonanych rozmów. Z danych w nim przedstawionych wynika, iż istnieje potrzeba jego funkcjonowania. Kontakt telefoniczny ze specjalistą często jest pierwszym krokiem osoby doświadczającej przemocy domowej, które pozwala na podejmowania dalszych działań w celu poprawy swojej sytuacji.

Wykres 16. Liczba rozmów - Telefon zaufania 33 851 29 29

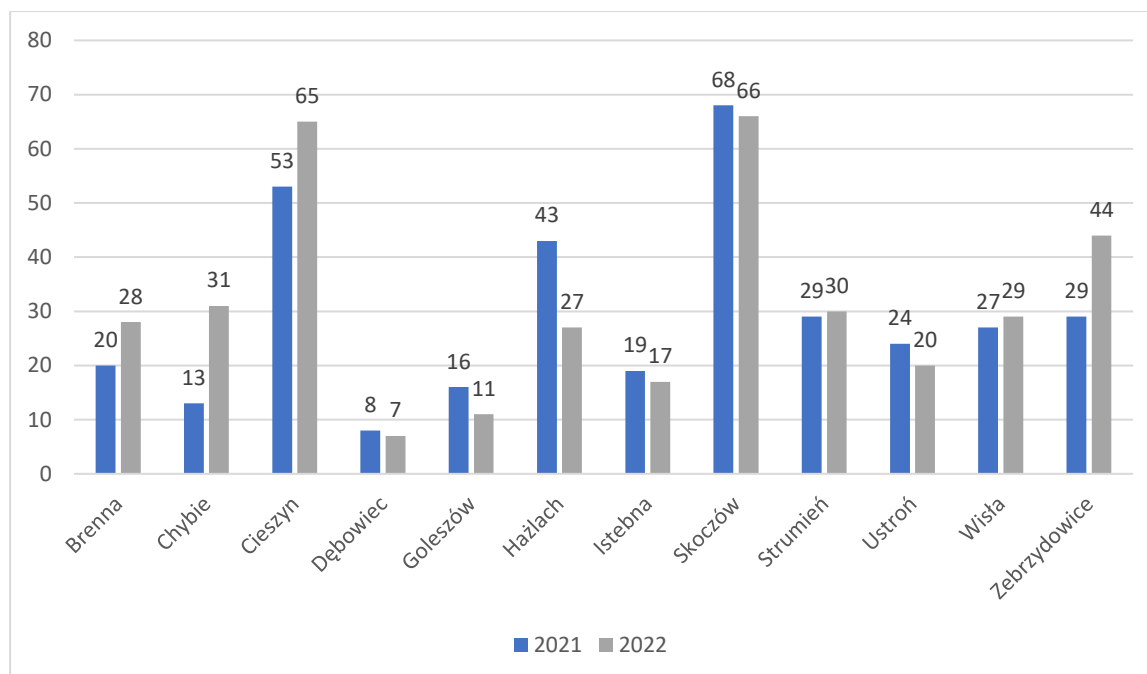
Źródło: opracowanie własne PCPR w Cieszynie

Pomoc rodzinie, w której jest przemoc obliguje również do prowadzenia działań wobec osób stosujących przemoc domową. Ta część wsparcia dla rodziny z problemem przemocy jest

najtrudniejsza do zrealizowania, bowiem przyznanie się do stosowania przemocy wobec najbliższych osób jest bardzo trudne. Na wykresie 6 zobrazowano liczbę osób stosujących przemoc domową w latach 2021-2022 w poszczególnych gminach.

Wykres 17. Liczba osób stosujących przemoc domową w latach 2021-2022 z podziałem na gminy

Źródło: ośrodki pomocy społecznej, centrum usług społecznych z terenu powiatu cieszyńskiego

Przeciwdziałanie przemocy domowej obejmuje działania skierowane nie tylko do osób krzywdzonych, ale również do osób stosujących przemoc domową. Skuteczność działań podejmowanych wobec rodziny, w której istnieje przemoc zależy w głównej mierze od wieloaspektowości i kompleksowości udzielonej pomocy.

Powiat cieszyński oferuje możliwość uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym bądź psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową. Warunkiem koniecznym jest uznanie faktu stosowania przemocy domowej przez sprawcę i chęć zmiany.

Tabela 23. Programy dla osób stosujących przemoc domową

	2021	2022
Liczba uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego, w tym	0	8
liczba osób, które ukończyły program	0	5
Liczba uczestników programu psychologiczno-terapeutycznego, w tym	6	6
liczba osób, które ukończyły program	6	6

Źródło: opracowanie własne PCPR w Cieszynie

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż jest zapotrzebowanie na działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc domową.

Z przeprowadzonej analizy danych wynika, iż na terenie naszego Powiatu występuje przemoc domowa. Doświadczają jej głównie kobiety i dzieci. Problem przemocy domowej, w większości gmin, jest problemem, który ulega spadkowi bądź pozostaje na podobnym poziomie.

7. Uzależnienia

Uzależnienie traktowane jest jako pewien stan patologiczny, który charakteryzuje się przede wszystkim określonymi zachowaniami, silną potrzebą wykonywania danej czynności lub zażywania jakiejś substancji i zostaje rozpoznany w oparciu o obserwację objawiających się symptomów. Do najważniejszych substancji powodujących fizjologiczną zależność należą: nikotyna, alkohol etylowy, opiaty oraz barbiturany, czyli pochodne kwasu barbiturowego, stosowane jako leki nasenne. Natomiast uzależnienie psychiczne jest potrzebą lub przymusem psychicznym do przyjmowania określonego środka bądź podjęcia czynności i ich kontynuowania w celu uzyskania odprężenia, przyjemności lub innego bodźca emocjonalnego. Uzależnienie od środków psychoaktywnych należy do coraz powszechniejszych problemów. Zażywanie środków psychoaktywnych pod wpływem panujących trendów, mody i obyczajów w danej subkulturze nazywane jest uzależnieniem społecznym (socjologicznym). Meritum zjawiska jest silne powiązanie z daną grupą, które powoduje bezwzględne przestrzeganie obowiązujących w niej norm i obyczajów.

Alkoholizm

Według Światowej Organizacji Zdrowia alkoholizm, czyli „zespół uzależnienia od alkoholu” jest to stan zmian psychicznych, a także somatycznych spowodowanych nadużywaniem alkoholu, charakteryzujący się określonymi reakcjami, które z reguły obejmują skłonności do stałego lub okresowego używania alkoholu w celu doznania jego efektów psychicznych, a czasem aby uniknąć złego samopoczucia wynikającego z braku alkoholu. Alkoholizm jest chorobą polegającą na utracie kontroli nad ilością wypijanego alkoholu, której jednym z głównych objawów obok utraty kontroli jest zespół abstynencyjny.

Problemy alkoholowe wpływają negatywnie na funkcjonowanie zarówno osób pijących, jak i pozostałych członków rodziny. Osoby mieszkające i żyjące z alkoholikiem są współuzależnione. Nadużywanie i uzależnienie od alkoholu jest jednym z większych problemów społecznych i nie jest uzależnione od wieku, płci ani poziomu wykształcenia. Zjawisko to jest złożone i trudne do pokonania dla każdej społeczności. Dlatego też jest ono przyczyną powstawania innych dysfunkcji zdrowotnych, psychicznych, społeczno-zawodowych, a także materialnych. Często skutkuje pojawieniem się trudnością w komunikacji między członkami rodziny, zjawiskiem dziedziczenia alkoholizmu, problemami

wychowawczymi, a za tym i koniecznością interwencji instytucji bezpieczeństwa publicznego (m.in. policji, sądu).

Najczęstszy kontakt z tym problemem mają pracownicy ośrodków pomocy społecznej, a praca z osobami borykającymi się z uzależnieniem i alkoholizmem jest bardzo długotrwała trudna i w wielu przypadkach nie przynosiąca spodziewanych efektów. Podanie dokładnej liczby osób uzależnionych jest utrudnione, gdyż problem ten często pozostaje wewnątrz rodziny, a tym samym niezdiagnozowany. Alkoholizm jest jedną z przesłanek udzielenia wsparcia przez ośrodki pomocy społecznej rodzinom, w których wystąpił ten problem. Skalę zjawiska w powiecie cieszyńskim, w oparciu wyłącznie o dane OPS, obrazuje poniższa tabela.

Tabela 24. Pomoc udzielana przez ośrodki pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

L.p.	Gmina	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
		Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
1.	Brenna	12	14	8
2.	Chybie	4	6	6
3.	Cieszyn	45	41	26
4.	Dębowiec	5	4	4
5.	Goleszów	5	6	5
6.	Hażlach	4	5	3
7.	Istebna	19	17	12
8.	Skoczów	27	25	23
9.	Strumień	18	15	12
10.	Ustroń	9	10	10
11.	Wiśla	26	14	7
12.	Zebrzydowice	25	23	18
Razem		199	180	134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej

Na szczeblu gminnym profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Konkretnie działania mające na celu przeciwdziałanie powstawania zjawiska alkoholizmu oraz udzielanie wsparcia osobom dotkniętym tym problemem są określone w gminnych programach profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.

W sytuacjach naruszenia porządku publicznego przez osoby nietrzeźwe podejmowana jest interwencja funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy doprowadzają je do działającej w Bielsku-Białej Izby Wyrzeźwień. Zadaniem tej placówki jest udzielanie pierwszej pomocy, a następnie kompleksowa opieka (w tym medyczna) oraz prowadzenie akcji informacyjnej i profilaktycznej dla osób opuszczających Izbę. Dużą rolę odgrywają również funkcjonariusze policji, którzy nie tylko interwenują w sytuacjach zakłócania bezpieczeństwa i porządku,

a także podejmują działania mające na celu rozwiązywanie problemów związanych z nadużywaniem alkoholu oraz z zakresu profilaktyki uzależnień (np. organizowanie szkoleń dla różnych grup społecznych, prelekcje dla rodziców).

Ważnym elementem w walce z problemem alkoholizmu jest również pomoc udzielana przez różne instytucje i placówki osobom współuzależnionym m.in. poprzez: udzielanie poradnictwa indywidualnego i grupowego, pomocy prawnej, psychologicznej, tworzenie grup wsparcia, grup edukacyjnych i terapeutycznych, organizowanie terapii rodzinnych.

Narkomania

Narkomania jest okresowym lub stałym przyjmowaniem środków odurzających lub substancji psychotropowych bądź środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie. Charakteryzuje się ono przede wszystkim: silnym pragnieniem bądź wewnętrznym przymusem użycia narkotyku oraz chęcią jego zdobycia za wszelką cenę i wszystkimi sposobami, utratą samokontroli w używaniu substancji psychoaktywnej, wzrostem tzw. tolerancji na narkotyk (tendencja do zwiększania dawki), postępującym zaniedbywaniem zainteresowań i przyjemności (zastępując je poszukiwaniem sposobu zdobycia narkotyku).

Niestety na terenie naszego kraju obserwowany jest wzrost zjawiska narkomanii. W roku 2020 z powodu narkomanii ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy 16 rodzinom, w roku 2021 - 22 rodzinom, natomiast w roku 2022 - 27 rodzinom.

Uzależnienie od narkotyków powoduje powstanie skutków zarówno w sferze fizycznej i psychicznej oraz społecznej i gospodarczej. Prowadzi do ogólnego wyniszczenia organizmu, postępujących negatywnych zmian psychofizycznych, które utrudniają bądź uniemożliwiają funkcjonowanie w społeczeństwie. Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy.

Zadania własne gminy dotyczące działalności edukacyjno-informacyjnej i zapobiegawczej, leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych oraz ograniczenia szkód zdrowotnych i społecznych określone są w Gminnych Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii, w których wskazani są główni realizatorzy ww. zadania.

8. Starzenie się społeczeństwa

W dalszym ciągu obserwuje się tendencję malejącą, jeżeli chodzi o liczbę mieszkańców Powiatu Cieszyńskiego. Jest to trend ogólnokrajowy, a spadek liczby ludności obserwuje się również w innych krajach europejskich. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 r. liczba ludności w Polsce zmniejszyła się o 141 tys. W stosunku do poprzedniego roku. Spadek utrzymuje się nieprzerwanie od kilku lat, a zwiększenie umieralności, spowodowane pandemią, wyraźnie spotęgowało negatywne tendencje demograficzne w całym kraju. Spadek

liczby urodzeń, do jakiego doszło w 2021 roku, potwierdza, że wchodzimy w okres kryzysu demograficznego.

Z danych GUS wynika ponadto, że w najbliższym okresie nie możemy się spodziewać powrotu do wysokiego poziomu dzietności sięgającego mocno ponad wartość 2 (od takiego poziomu można mówić o zastępowalności pokoleń). Obecnie współczynnik dzietności daleko odbiega od pożądanej wielkości. W Polsce współczynnik wynosił w ubiegłym roku 1,33; w województwie śląskim 1,36; w Powiecie Cieszyńskim natomiast 1,35. Poziomu powyżej wartość 2 nie osiągnął w roku 2022 żaden z powiatów w Polsce. Wyniki nowego spisu powszechnego pokazały ponadto, że Polska mocno się zestarzała, a wyniki te szczególnie dotyczą mieszkańców wsi. Jeżeli chodzi o Powiat Cieszyński średni wiek mieszkańców wyniósł 41,9 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Jednocześnie w Powiecie Cieszyńskim, podobnie jak w całym kraju, następuje wzrost współczynnika obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym).

Tabela 25. Udział osób w danym wieku w liczbie ludności ogółem na przestrzeni lat 2020-2022

Ludność	2020	2021	2022
Wiek przedprodukcyjny	19,4%	19,5%	19,4%
Wiek produkcyjny	58,3%	58,0%	57,7%
Wiek poprodukcyjny	22,3%	22,5%	22,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wzrost odsetka ludności w wieku powyżej 65 lat w populacji ogółem skutkować będzie koniecznością dostosowania systemu opieki zdrowotnej i rozwoju usług opiekuńczych skierowanych do tej właśnie grupy mieszkańców, uwzględniając ich sytuację materialną, relacje społeczne, szukając jednocześnie metod na zwiększenie ich aktywności w czasie wolnym.

Rozdział 5. Wyniki badań ankietowych

Efektywna analiza diagnozy społecznej danej zbiorowości powinna również bazować na technikach badań uwzględniających punkt widzenia osób w stosunku, co do których te diagnozy są podejmowane. Taką metodą może być przeprowadzone przez PCPR badanie ankietowe, które miało na celu uzyskanie zdania mieszkańców powiatu cieszyńskiego występujących na jego terenie problemów społecznych.

W próbie przeprowadzonej na potrzeby niniejszej strategii dobrowolny udział wzięło 123 mieszkańców powiatu cieszyńskiego (88 kobiet i 35 mężczyzn). Grupę tą stanowiły osoby w różnym wieku jak i różnym statusie zawodowym.

Ponad połowa ankietowanych za wiodące problemy społeczne uważa:

- uzależnienia,
- osłabienie kondycji psychicznej dzieci i młodzieży,
- starzenie się społeczeństwa,

Ponadto 25% respondentów jako występujące najczęściej problemy społeczne wskazuje niepełnosprawność lub długotrwała choroba, bezdomność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także brak poczucia bezpieczeństwa publicznego.

Spośród wskazanych problemów, do poprawienia w najbliższym czasie, respondenci w głównej mierze wskazali osłabioną kondycję psychofizyczną, uzależnienia oraz starzenie się społeczeństwa.

W odpowiedzi na pytanie jakie działania powinien podjąć powiat, aby ograniczyć obszary problemów społecznych, ankietowani wskazali:

- tworzenie warunków do leczenia i terapii zaburzeń psychicznych (zwłaszcza dzieci i młodzieży),
- monitorowanie efektywnego wykorzystania środków pieniężnych z pomocy społecznej,
- pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych pozabudżetowych (np. środki unijne, z budżetu państwa),
- wsparcie organizacji pozarządowych w przedsięwzięciach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- profesjonalizacja kadry pomocy społecznej,
- rozwijanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostek edukacyjnych,
- tworzenie warunki do powstawania nowych miejsc pracy.

Jednocześnie z badania wywnioskować można, iż ponad połowa respondentów nie zna programów lub organizacji, w których osoby dotkniętych problemami społecznymi mogą szukać pomocy na terenie powiatu cieszyńskiego.

Rozdział 6. Analiza SWOT

Dokonana diagnoza problemów społecznych stanowi podstawę do opracowania analizy SWOT – Bilansu strategicznego rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Cieszyńskim. Zaprezentowana w tej części analiza pozwala na identyfikację mocnych i słabych stron a także na określenie szans i zagrożeń jakie stoją przed polityką społeczną powiatu cieszyńskiego w trakcie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Silne strony

- Dobra baza lokalowa PCPR,
- Wykwalifikowana i doświadczona kadra pracowników pomocy społecznej,
- Profesjonalne służby zatrudnienia szybko dostosowujące się do zmieniającej się rzeczywistości (np. realizacja zadań w czasie pandemii COVID-19),
- Lepsza współpraca z sądem i ośrodkami pomocy społecznej,
- Rozwinięta sieć jednostek pomocy społecznej i systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- Duża liczba rodzin zastępczych,
- Możliwość diagnozowania (np. preferencji zawodowych),
- Liczne organizacje pozarządowe dobrze działające na rzecz polityki społecznej,
- Współpraca pomiędzy jednostkami pomocy społecznej,
- Dostęp do potencjalnych adresatów pomocy,
- Patriotyzm lokalny, świadomość potrzeby takiego patriotyzmu,
- Dobra znajomość potrzeb klientów/klientów,
- Duże zaangażowanie pracowników i wolontariuszy,
- Elastyczność pracowników,
- Otwartość na innowacje,
- Bliskość granicy,
- Walory turystyczne i krajobrazowe,
- Wysoki stopień poczucia tożsamości mieszkańców z Ziemią Cieszyńską,
- Bogate tradycje kulturowe Śląska Cieszyńskiego,
- Bliskie położenie ośrodków akademickich.

Słabe strony

- Ograniczone środki finansowe,
- Patologie społeczne,
- Ubożenie ludności regionu,
- Niedostateczna baza noclegowa dla bezdomnych,
- Brak możliwości udzielenia schronienia całodobowego osobom potrzebującym pomocy w kryzysie,
- Niedostateczna baza dla edukacji kompleksowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych,

- Nieprzewidywalność zmian prawnych,
- Brak analiz na temat rynku pracy,
- Brak stałej kadry (rotacja pracowników),
- Brak zasobów ludzkich do świadczenia usług doradczych),
- Brak znajomości języków obcych,
- Rutyna i wypalenie zawodowe kadry,
- Biurokracja,
- Brak wysoko wykwalifikowanej kadry, gotowej do podjęcia zatrudnienia,
- Brak systemu motywacyjnego,
- Jednoosobowe stanowiska pracy,
- Brak synchronizacji działań pomiędzy jednostkami zajmującymi się problemami społecznymi,
- Rosnąca obojętność społeczna,
- Nadmiar obowiązków pracowników socjalnych,
- Brak kompleksowego programu profilaktyki i terapii narkomanii,
- Wzrastająca nieodróżnialność systemu transportowego regionu,
- Starzenie się społeczeństwa, wyzwania demograficzne,
- Występowanie sytuacji kryzysowych, jak w minionych latach (wojna za granicami państwa, pandemia).

Szanse

- Możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych (np.: unijnych) jako źródła finansowania,
- Przekazywanie zadań samorządom terytorialnym,
- Aktywność organizacji pozarządowych,
- Polityka prorodzinna,
- Położenie regionu,
- Zmiana świadomości społecznej w stosunku do osób niepełnosprawnych,
- Edukacja pozaszkolna,
- Zmniejszenie liczby bezrobotnych absolwentów,
- Wzmocnienie własnego potencjału kadrowego (NGO'S),
- Nawiązanie współpracy z innymi podmiotami, pozyskanie nowych partnerów, nawiązanie grup partnerskich,
- Budowa szlaków turystycznych, Rozwój agroturystyki,
- Popieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- Istnienie Euroregionu Śląsk Cieszyński oraz Beskidy.

Zagrożenia

- Niestabilność zasad finansowania zadań pomocy społecznej,
- Liczne zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej

- Niż demograficzny i starzenie się społeczeństwa,
- Brak korelacji edukacji z rynkiem pracy,
- Zagrożenie utrzymania dotychczasowego poziomu zatrudnienia,
- Utrata płynności finansowej (NGO's)
- Dumping wykształconych absolwentów,
- Problemy społeczne młodzieży, brak społeczeństwa obywatelskiego,
- Zjawisko rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz alienacja i marginalizacja grup społecznych,
- Konsumpcyjne podejście do życia, brak motywacji do pracy,
- Epidemie i pandemie,
- Zjawisko wyuczonej bezradności,
- Nadmierna biurokracja,
- Niska świadomość ekologiczna części mieszkańców, co wiąże się niepełnym wykorzystaniem systemu gospodarowania odpadami,
- Występowanie sytuacji kryzysowych, jak w minionych latach (wojna za granicami państwa, pandemia).

Rozdział 7. Prognoza zmian

Prognozowane zmiany w zakresie objętym strategią będą zmierzać w kierunku poprawy życia mieszkańców powiatu cieszyńskiego, w tym prawidłowego wypełnienia przez rodziny przynależnych im funkcji, wzrostu jakości życia osób niepełnosprawnych, tworzenia warunków służących zaspokojeniu potrzeb osób starszych oraz aktywnej integracji.

Realizacja proponowanych kierunków działania wymaga zaangażowania i partnerskiej współpracy wszystkich podmiotów polityki społecznej w powiecie Cieszyńskim.

Misją Strategii jest pomoc mieszkańcom powiatu cieszyńskiego w rozwiązywaniu problemów poprzez organizowanie różnorodnej oferty wsparcia.

Priorytety:

- rozszerzenie poradnictwa specjalistycznego,
- dalszy rozwój rodzinnych form opieki zastępczej,
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu, społecznymi zawodowym,
- przeciwdziałanie przemocy domowej,
- aktywizacja osób starszych,
- wysoko wykwalifikowana kadra służ pomocy społecznej.

Wdrożenie proponowanych kierunków działań spowoduje:

- poprawę warunków życia mieszkańców powiatu cieszyńskiego,
- wzmocnienie pozycji rodziny i młodzieży,
- zwiększenie dostępnych usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- poprawa stanu zdrowia, w tym osób starszych i niepełnosprawnych,
- wzmocnienie potencjału i kompetencji osób ubiegających się o zatrudnienie,
- zwiększenia osób do podjęcia zatrudnienia,
- zwiększenie szans powiatu do aktywizacji zawodowej,
- zwiększenia skuteczności i efektywności współpracy międzyinstytucjonalnej,
- zwiększenie dostępu do wsparcia społecznego oraz poszerzenie jego zakresu,
- podniesienie kwalifikacji służ pomocy społecznej oraz podniesienie jakości i efektywności pracy socjalnej.

Rozdział 8. Wizja i misja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja i misja polityki społecznej powiatu cieszyńskiego zostały opracowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy, analizy SWOT oraz konsultacji z Zespołem powołanym w celu opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wizja to docelowy i pożądany obraz przyszłości, w pełni ukształtowany wizerunek Powiatu. Wizja jest podstawą do sformułowania głównych celów Strategii.

Wizja polityki społecznej Powiatu Cieszyńskiego:

Powiat Cieszyński miejscem wspierającym rodzinę, bezpiecznym i przyjaznym, oferującym mieszkańcom kompleksową pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Misja jest wyrazem na potrzeby realizacji Strategii. Określa zamierzenia, aspiracje oraz wskazuje kierunki działań powiatu. Sformułowanie misji pozwala na skoncentrowaniu wysiłków na realizacji określonych kierunków działania.

Misja polityki społecznej Powiatu Cieszyńskiego:

Powiat Cieszyński wykonuje zadania publiczne mające na celu podniesienie jakości i poziomu życia obecnie i w przyszłości, przeciwdziałanie marginalizacji poprzez wzrost aktywności społecznej, ograniczenie bezrobocia oraz wspieranie rodziny i doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem.

Rozdział 9. Cel główny oraz cele strategiczne i kierunki działań

Podejmowanie inicjatyw i zadań w obszarze pomocy społecznej powinno być realizowane w oparciu o usystematyzowany, komplementarny profil interdyscyplinarnych celów i kierunków działań. Powoduje to potrzebę powstania, a także realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która mimo iż charakteryzuje się wysokim poziomem ogólności wskazuje na podstawowe cele i kierunki działań w obszarze pomocy społecznej.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powstała w oparciu o charakterystykę i diagnozę problemów pojawiających się w obszarze pomocy społecznej, co umożliwiło wskazanie zasadniczych celów i kierunków działań.

Cel główny:

**PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI ORAZ KOMPLEKSOWE ROZWIĄZYWANIE
PROBLEMÓW W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ.**

Cel strategiczny 1. Stworzenie systemu wsparcia rodziny

Kierunki działania:

- Rozszerzenie poradnictwa specjalistycznego,
- Współpraca z gminami w zakresie profilaktyki problemów społecznych i promocji zdrowia,
- Wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz całych rodzin,
- Zapobieganie umieszczeniu dzieci poza rodziną,
- Utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej.

Wskaźniki:

- liczba udzielonych porad,
- liczba osób korzystających z poradnictwa,
- liczba wspólnych przedsięwzięć,
- liczba realizowanych programów na rzecz profilaktyki,
- liczba osób biorących udział w programie zdrowia i innych programach profilaktyki,
- liczba materiałów promocyjnych,
- liczba dotacji przyznanych organizacją pozarządowym,
- liczba imprez kulturalnych i sportowych,
- liczba rodzin, którym udzielono pomocy.

Realizator: PCPR, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, OPS, ZPPP.

Cel strategiczny 2. Stworzenie sprawnego systemu pomocy dzieciom pozbawionym opieki

Kierunki działania:

- Rozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego,
- Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych,
- Rozwijanie zastępczych form opieki,
- Intensyfikacja działań propagujących ideę rodzin zastępczych i tworzenie rodzin zawodowych,
- Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej,
- Ułatwienie wejścia w dorosłe życie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Wskaźniki:

- liczba placówek wsparcia dziennego,
- liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego,
- liczba osób korzystających z grup wsparcia,
- liczba rodzin zastępczych i rodzin zawodowych,
- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zawodowych,
- liczba pracowników, którzy podnieśli kwalifikacje,
- liczba instytucji i organizacji, z którymi podjęto współpracę w ramach działań w zakresie pieczy zastępczej,
- liczba korzystających z różnych form wsparcia,
- liczba wychowanków otrzymujących świadczenia na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie się, pomoc na zagospodarowanie.

Realizator: PCPR, szkoły, organizacje pozarządowe, OPS.

Cel strategiczny 3. Podnoszenie i zapewnienie standardu usług świadczonych w ramach systemu pomocy społecznej

Kierunki działań:

- Podnoszenie kompetencji zawodowych kadr pomocy społecznej,
- Współpraca z gminami i organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

Wskaźniki:

- liczba osób biorących udział w szkoleniach,
- liczba osób, które podniosły kwalifikacje,
- liczba organizowanych szkoleń oraz osób i rodzin, którym udzielono wsparcia,
- liczba osób umieszczonych w dps.

Realizator: PCPR, gminy, organizacja pozarządowe.

Cel strategiczny 4. Profilaktyka i przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii

Kierunki działania:

- Wspieranie działań na rzecz zwiększenia świadomości społecznej i wiedzy na temat substancji psychoaktywnych,
- Prowadzenie działań profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą zagrożoną/dotkniętą uzależnieniami,
- Podejmowanie działań w zakresie zwiększenia dostępu do pomocy terapeutycznej i psychologicznej.

Wskaźniki:

- liczba wspartych akcji edukacyjnych,
- liczba rozpowszechnionych materiałów/informatorów,
- liczba przeprowadzonych szkoleń i spotkań,
- ilość grup wsparcia,
- ilość osób objętych pomocą.

Realizator: OPS, PCPR, Policja, szkoły, Stacja Snepid, ZPPP, Starostwo Powiatowe.

Cel strategiczny 5. Wzmocnienie uczestnictwa w życiu społecznym osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych

Kierunki działania:

- Kształtowanie postaw prospołecznych sprzyjających kreowaniu środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym,
- Integrowanie i inicjowanie działań różnych podmiotów w zakresie wzmocnienia wsparcia i uczestnictwa społecznego osób niepełnosprawnych,
- Likwidacja barier dająca możliwość równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- Wzmocnianie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
- Poprawa dostępności i wyrównanie szans edukacyjnych.

Wskaźniki:

- liczba rozpowszechnionych informatorów, plakatów, ulotek,
- liczba zorganizowanych imprez,
- liczba wolontariuszy i zorganizowanych praktyk w instytucjach pomocy społecznej,
- liczba posiedzeń Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób niepełnosprawnych,
- kwota przyznanych dotacji,
- liczba zawartych umów na likwidację barier architektonicznych,
- liczba zawartych umów na dofinansowanie sprzętu elektronicznego,

- liczba zawartych umów dotyczących likwidacji barier transportowych,
- liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły zatrudnienie,
- liczba zorganizowanych staży i kursów zawodowych,
- liczba dofinansowanych stanowisk pracy,
- liczba dostosowanych placówek edukacyjnych,
- liczba osób które uzyskały dofinansowania do kształcenia na poziomie wyższym.

Realizator: PCPR, PUP, DPS, WTZ, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne, OPS, Starostwo Powiatowe.

Cel strategiczny 6. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych i reintegracja ze środowiskiem

Kierunki działania:

- Podejmowanie wspólnych działań przez instytucje i podmioty na rzecz osób wykluczonych społecznie.

Wskaźniki:

- ilość podjętych działań,
- liczba spotkań, konferencji.

Realizatorzy: OPS, Starostwo Powiatowe.

Cel strategiczny 7. Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy

Kierunki działania:

- Wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy w uzyskaniu zatrudnienia,
- Podejmowanie wspólnych inicjatyw przez instytucje i podmioty w celu przeciwdziałania bezrobociu oraz marginalizacji społecznej i zawodowej,
- Prowadzenie działań w zakresie pozyskiwania i dostosowywania kwalifikacji oraz kompetencji zawodowych osób bezrobotnych do potrzeb pracodawców,
- Intensyfikacja działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, w tym wspieranie samozatrudnienia.

Wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych,
- liczba osób znajdujących zatrudnienie,
- liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych,
- liczba realizowanych projektów,
- liczba uczestników projektów, szkoleń, spotkań,
- liczba zorganizowanych szkoleń i spotkań,

- liczba udzielnych porad zawodowych,
- liczba osób, które uzyskały lub podniosły kwalifikacje,
- liczba dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych.

Realizator: PUP, PCPR, organizacje pozarządowe, OPS.

Cel strategiczny 8. Zmniejszenie poziomu ubóstwa

Kierunki działań:

- Realizacja projektów i programów na rzecz osób zagrożonych marginalizacją społeczną,
- Zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług i poradnictwa,
- Wzrost możliwości podnoszenia kwalifikacji i zatrudnienia.

Wskaźniki:

- liczba projektów/programów,
- liczba osób objętych pomocą,
- liczba osób, które skorzystały z usług lub porad,
- liczba zorganizowanych szkoleń,
- liczba osób korzystających ze szkoleń.

Realizator: OPS, PUP, organizacje pozarządowe.

Cel strategiczny 9. Wspieranie działań związanych z utrzymaniem i wzmocnieniem systemu przeciwdziałania przemocy domowej

Kierunki działań:

- Podejmowanie działań profilaktycznych oraz upowszechnienie wiedzy związanej z przemocą domową,
- Udzielanie wsparcia dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym doznającym domowej,
- Zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową,
- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki:

- liczba rodzin dotknięta przemocą,
- liczba opracowanych rozpowszechnionych materiałów informacyjnych,
- liczba podjętych inicjatyw w zakresie upowszechniania wiedzy na temat przemocy,
- liczba grup wsparcia,
- liczba osób, które skorzystały ze wsparcia, w tym całodobowego,
- liczba rodzin, w których były podejmowane interwencje wielokrotne,

- liczba osób, które ukończyły program,
- liczba edycji programu,
- liczba osób, które skorzystały ze szkoleń,
- liczba spotkań super wizyjnych i wspierających,
- liczba osób, które uczestniczyły w spotkaniach.

Realizator: OPS, PCPR, Policja, organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe.

Cel strategiczny 10. Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym

Kierunki działań:

- Kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych,
- Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa,
- Wzmocnienie potencjału osób starszych oraz ich aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych kampanii społecznych,
- liczba zorganizowanych konferencji, spotkań, wydarzeń promujących aktywność osób starszych,
- liczba placówek świadczących usługi geriatrycznej i opiekuńcze,
- liczba osób starszych objętych wolontariatem,
- liczba przyznanych świadczeń opiekuńczych,
- liczba słuchaczy uniwersytetu III wieku,
- liczba stowarzyszeń, klubów zrzeszających osoby starsze.

Realizator: PCPR, OPS, DPS, ZOL, organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe.

Rozdział 10. Ramy finansowania, termin realizacji i monitoring Strategii

1. System zarządzania realizacją Strategii

System zarządzania jest elementem planowania strategicznego, decydującym o skuteczności procesu realizacji Strategii.

W procesie zarządzania uczestniczą:

1. Rada Powiatu Cieszyńskiego – pełni nadzór na bieżącą realizacją Strategii,
2. Zarząd Powiatu Cieszyńskiego – kieruje sprawozdania z realizacji Strategii na Sesję Rady Powiatu Cieszyńskiego,
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie – koordynuje wdrażanie i monitorowanie Strategii poprzez gromadzenia dokumentacji związanej z realizacją Strategii, sporządzenie raportów w oparciu o otrzymane dane od jednostek realizujących poszczególne zadania.

Realizatorzy zadań strategicznych zobowiązani są do składania corocznych sprawozdań o podjętych działaniach z zakresu Strategii koordynatorowi Strategii.

2. Monitoring i wdrażanie

W celu właściwego wdrażania i koordynowania poszczególnych działań niezbędne jest monitorowanie i ocena realizacji zadań określonych w Strategii, a także sprecyzowanie sposobu wdrażania Strategii.

Do podstawowych funkcji monitoringu Strategii należą:

- funkcja sprawdzająca, która ma na celu systematyczne gromadzenie danych o poziomie osiągnięcia założonych wskaźników,
- funkcja korygująca, to wprowadzenie do zapisów Strategii aktualizacji wynikających z uwarunkowań, które nie zostały wcześniej uwzględnione lub uległy zmianie.

Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji dotyczących przedsięwzięć planowanych do realizacji.

Proces monitoringu będzie służył identyfikacji osiągniętych wskaźników i rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami Strategii. Do oceny i obserwacji wdrażanych działań i zaplanowanych w Strategii celów przydatne będą wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby móc jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego celu wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji. Dane zebrane i opracowane

w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Strategii. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko, jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także, jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron,
- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działań,
- korekta,
- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania programów,
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów,
- wpływu na problemy, do których odnoszą się programy,
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania
- nowych programów,
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii

Wdrażanie Strategii rozpoczyna się w chwili podjęcia uwały w sprawie zatwierdzenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Cieszyńskiego na lata 2024-2029 przez Radę Powiatu Cieszyńskiego oraz powołania Zespołu Zarządzającego Realizacją Strategii przez Zarząd Powiatu Cieszyńskiego.

Po podjęciu Uchwały Rady Powiatu Cieszyńskiego tekst Strategii zostanie zamieszczony na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie oraz przekazany przez koordynatora realizatorom, jednostką organizacyjnym i partnerom.

Następnie podmioty odpowiedzialne podejmą się realizacji i prowadzenia sprawozdawczości zawierającej wskaźniki monitoringu, na podstawie których powstanie coroczna ocena realizacji Strategii, odnosząca się do konkretnych celów strategicznych.

3. Finansowanie Strategii

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2024 –2029 będą pochodzić z:

- budżetu powiatu,
- budżetów gmin z terenu powiatu,
- budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- funduszy europejskich,
- innych programów i grantów.

Zakończenie

Opracowana Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Cieszyńskiego na lata 2024-2029 jako dokument stanowiący lokalny element polityki społecznej Państwa pozwoli na celowe, systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów strategicznych, co powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych. Cele strategiczne zawarte w niniejszej strategii sformułowane zostały w oparciu o analizę sytuacji społecznej powiatu cieszyńskiego, co pozwoliło na dokładne określenie najistotniejszych problemów społecznych. Sukces w działaniach na rzecz wdrażania Strategii będzie zapewniony tylko wówczas, gdy zawiązane i realizowane będzie szeroko rozumiane partnerstwo wielu instytucji.

Strategia jest dokumentem otwartym. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami powiatu i wymogami prawa. Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

1. Spis tabel, rysunków i wykresów

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie liczby uczniów oraz oddziałów w roku szkolnym 2022/2023 według stanu na dzień 31.12.2022 r.....	14
Tabela 2. Dane dotyczące kształcenia specjalnego w Zespole Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cieszynie.....	15
Tabela 3. Ilość placówek i uczniów z powiatu cieszyńskiego, które obejmuje działalność Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie w latach 2020/2021 – 2022/2023	17
Tabela 4. Liczba przyjętych dzieci i młodzieży oraz wydanych opinii i orzeczeń przez Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Cieszynie w latach 2020/2021 – 2022/2023	18
Tabela 5. Osoby bezrobotne i poszukujące pracy według gmin z 2022r.	25
Tabela 6. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2020 - 2022.....	37
Tabela 7. Liczba rodzin i liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022	45
Tabela 8. Analiza problemów społecznych według zestawienia Pareto-Lorenza.....	46
Tabela 9. Główna przyczyna wkładania wniosków o ustalenie niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2020-2022	48
Tabela 10. Wydawane orzeczenia o niepełnosprawności w latach 2020-2022	49
Tabela 11. Liczba wniosków składanych w ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2020-2022	51
Tabela 12. Wydatkowanie środków PFRON w 2022 roku.....	53
Tabela 13. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2020-2022 wg stanu na 31.12 danego roku.....	58
Tabela 14. Ruch dzieci w rodzinach zastępczych z uwzględnieniem liczby powstałych i rozwiązanych rodzin w latach 2020-2022	58
Tabela 15. Liczba placówek opiekuńczo - wychowawczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2020-2022 wg stanu na 31.12 danego roku	59

Tabela 16. Ruch wychowanków w latach 2020-2022	59
Tabela 17. Pomoc udzielana przez ośrodki pomocy społecznej z powodu bezdomności w latach 2020-2022	62
Tabela 18. Stosowanie procedury „Niebieska Karta” z podziałem na instytucje	64
Tabela 19. Liczba osób doznających przemocy domowej na terenie powiatu cieszyńskiego .	65
Tabela 20. Liczba osób doznających przemocy domowej.....	66
Tabela 21. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej.....	67
Tabela 22. Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie.....	69
Tabela 23. Programy dla osób stosujących przemoc domową	70
Tabela 24. Pomoc udzielana przez ośrodki pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.....	72
Tabela 25. Udział osób w danym wieku w liczbie ludności ogółem na przestrzeni lat 2020-2022	74

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu cieszyńskiego na mapie Polski.	9
Rysunek 2. Powiat Cieszyński na tle województwa śląskiego.....	10
Rysunek 3. Gminy powiatu cieszyńskiego	11

Spis wykresów

Wykres 1. Poziom bezrobocia na przestrzeni lat 2020-2022	26
Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2020-2022.....	26
Wykres 3. Struktura bezrobotnych według płci w 2022r.....	27
Wykres 4. Struktura bezrobotnych wg wieku w 2022r.	28
Wykres 5. Struktura bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w 2022 roku	29
Wykres 6. Struktura bezrobotnych wg miejsca zamieszkania w 2022 roku	29
Wykres 7. Struktura osób bezrobotnych wg okresu rejestracji w 2022 roku	30
Wykres 8. Ilość osób bezrobotnych z prawem do zasiłku 2022r.	32

Wykres 9. Ilość miejsc wykonywania pracy złożonych przez pracodawców w latach 2020-2022	33
Wykres 10. Ilość wolnych stanowisk pracy wg działów gospodarki w roku 2022	33
Wykres 11. Struktura organizacji pozarządowych na terenie powiatu cieszyńskiego w 2022 roku.	42
Wykres 12. Wydawane orzeczenia o niepełnosprawności w latach 2020-2022.	49
Wykres 13. Osoby bezrobotne z niepełnosprawnością zarejestrowane w latach 2020-2022 52	
Wykres 14. Liczba interwencji domowych w latach 2021-2022	63
Wykres 15. Akty oskarżenia dotyczące znęcania się nad rodziną (art. 207 k.k.) w latach 2021-2022 z podziałem na jednostki Policji	68
Wykres 16. Liczba rozmów - Telefon zaufania 33 851 29 29	69
Wykres 17. Liczba osób stosujących przemoc domową w latach 2021-2022 z podziałem na gminy	70

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r., poz. 907 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Opracowanie niniejszej Strategii stało się konieczne z uwagi na fakt utraty mocy obowiązującej, uchwalonej w 2018 roku Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Cieszyńskim na lata 2018-2023.

Program poddano konsultacjom w dniach 22 marca – 4 kwietnia br.

Biorąc powyższe pod uwagę podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.